

WYKONANIE BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO ZA 2023 ROK

1. Poziom wykonania samorządowych budżetów

Jednostki samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego (165 gmin, 26 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe) w 2023 r. zrealizowały dochody w wysokości 27 985,8 mln zł i wykonały wydatki w wysokości 29 911,8 mln zł. Wykonane dochody były o 1 150,8 mln zł, a wydatki o 2 313,2 mln zł wyższe od wykonanych w 2022 roku. Dynamika wzrostu dochodów JST w regionie wyniosła 4,3% (w kraju 4,7%), natomiast biorąc pod uwagę wskaźnik inflacji (11,4%) — dochody spadły o 7,1%. Dynamika wzrostu wydatków JST w regionie wyniosła 8,4% podczas gdy średnia dla wszystkich JST w kraju — 8,8%.

Wzrost dochodów dolnośląskich JST w 2023 r. był wynikiem zwiększenia subwencji ogólnej i środków na uzupełnienie dochodów (o 34,2%) i dochodów własnych (o 5,8%), przy spadku dotacji i środków o 18,0%. Wzrost wydatków dolnośląskich JST spowodowany był wykonaniem wydatków majątkowych (wyższych o 33,2%) i wydatków bieżących (wyższych o 2,4%). W 2023 r. podobnie jak w latach poprzednich — w strukturze wydatków utrzymywała się tendencja polegająca na spadku udziału wydatków bieżących i wzroście wydatków majątkowych. Udział wydatków bieżących zmniejszył się w stosunku do roku ubiegłego o 4,4 pkt proc. i wyniósł 76,2%.

Plany dochodów uchwalone w budżetach dolnośląskich JST zostały zrealizowane w 97,1%, a plany wydatków w 92,7%. Stopień wykonania dochodów i wydatków w regionie ukształtował się podobnie jak średnia w kraju (97,6% i 92,7% planowanych wielkości). Plan dochodów nie został w pełni zrealizowany w budżetach 151 jednostek (132 gminach, 18 powiatach, 1 miście na prawach powiatu). Na niepełne wykonanie planu wydatków ogółem oddziaływało wykonanie planu wydatków bieżących w 95,3% i planu wydatków majątkowych w 85,3% (kwotowo odpowiednio o 1 125,4 mln zł i o 1 230,7 mln zł niższych niż planowane).

Analiza stopnia wykonania planu dochodów i wydatków w budżetach jednostek poszczególnych szczebli wskazuje, że część JST zrealizowała dochody na poziomie niższym niż planowane — w gminach 94,2%, a w powiatach realizacja planu dochodów była na poziomie 98,1%, natomiast w miastach na prawach powiatu oraz w województwie samorządowym na poziomie wyższym — odpowiednio 100,5 % i 101,0%, przy realizacji wydatków na poziomie niższym niż planowany (odpowiednio 89,9%, 93,1%, 96,2% i 98,0%).

Wykonanie planu dochodów na poziomie 97,1% i wykonanie planu wydatków na poziomie 92,7% skutkowało poprawą wyniku budżetu, tj. zmniejszeniem łącznej kwoty deficytu o 1 510,4 mln zł w stosunku do kwot określonych w uchwałach budżetowych. Budżety dolnośląskich JST zamknęły się zbiorczo deficytem w wysokości 1 926,0 mln zł, przy planowanym deficycie na poziomie 3 436,4 mln zł. Na taki wynik złożyły się: nadwyżka budżetu województwa samorządowego w wysokości 289,9 mln zł, deficyty gmin w łącznej wysokości 1 287,3 mln zł, deficyt miast na prawach powiatu w łącznej wysokości 812,7 mln zł, oraz deficyty powiatów — w łącznej wysokości 116,0 mln zł.

Z danych publikowanych na stronach Ministerstwa Finansów wynika, że w 2023 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego w Polsce zamknęły się zbiorczo deficytem w wysokości 22 939,9 mln zł (przy planowanym deficycie w wysokości 44 559,8 mln zł), a liczba jednostek z deficytem wzrosła do 2270 (w 2022 r. deficyt dotyczył 1532 jednostek).

Poziom wykonania dochodów i wydatków oraz wynik realizacji budżetów dolnośląskich JST w 2023 r. przedstawia tab. 1.

Tabela 1. Dochody i wydatki oraz wynik budżetów dolnośląskich JST w 2023 r.

Wyszczególnienie	Dochody			Wydatki			Wynik budżetu				
	plan	wykonanie	procent wykonania planu	plan	wykonanie	procent wykonania planu	per saldo [tys. zł]	deficyt		nadwyżka	
	[tys. zł]	[tys. zł]	[tys. zł]	[tys. zł]	[tys. zł]	[tys. zł]		liczba JST	[tys. zł]	liczba JST	
JST ogółem	28 831 617	27 985 815	97,1	32 268 019	29 911 847	92,7	-1 926 032	-2 337 266	170	411 234	26
Gminy, z tego:	14 583 893	13 739 329	94,2	16 709 510	15 026 597	89,9	-1 287 268	-1 393 718	146	106 450	19
– miejskie	4 393 025	4 085 573	93,0	4 897 398	4 383 781	89,5	-298 208	-325 528	26	27 319	5
– wiejskie	4 585 838	4 344 182	94,7	5 311 777	4 738 724	89,2	-394 542	-456 948	67	62 406	9
– miejsko-wiejskie	5 605 029	5 309 574	94,7	6 500 335	5 904 092	90,8	-594 518	-611 242	53	16 724	5
Powiaty	3 519 709	3 452 038	98,1	3 832 432	3 567 994	93,1	-115 955	-130 838	20	14 883	6
Miasta na prawach powiatu	8 614 994	8 660 862	100,5	9 845 405	9 473 572	96,2	-812 710	-812 710	4	0	0
Województwo samorządowe	2 113 021	2 133 585	101,0	1 880 672	1 843 684	98,0	289 901	0	0	289 901	1

Wyniki realizacji budżetów JST za 2023 r. ukształtowały się następująco:

- 192 JST realizowały budżet z planowanym deficytem, a ostatecznie rok budżetowy deficytem zamknęło 170 JST (86,7%) — 146 gmin, 20 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu — łącznie na kwotę 2 337,3 mln zł (dla porównania — w 2022 r. deficyt dotyczył 121 budżetów łącznie na kwotę 1 335,0 mln zł);
- 4 JST realizowały budżet z planowaną nadwyżką, a ostatecznie rok budżetowy nadwyżką zamknęło 26 JST (13,3%) — 19 gmin, 6 powiatów i województwo samorządowe — łącznie na kwotę 411,2 mln zł (dla porównania — w 2022 r. nadwyżkę odnotowano w 176 budżetach JST — łącznie na kwotę 1 686,5 mln zł).

Wyniki analiz wskazują na poprawę wyniku w stosunku do planu w budżetach 186 JST w regionie, z których:

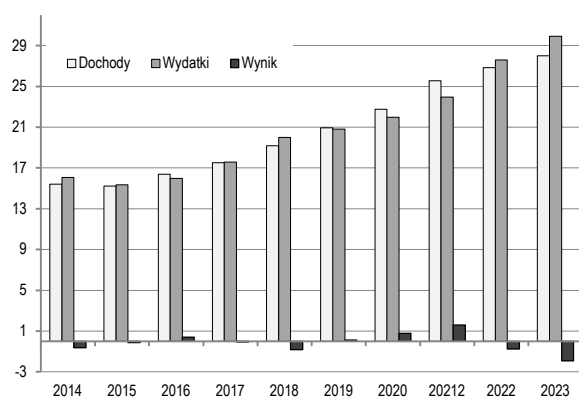
- 22 uzyskały nadwyżkę przy planowanym deficycie,
- 160 zrealizowało deficyt niższy od planowanego,
- 4 uzyskały nadwyżkę wyższą od planowanej.

Wynik gorszy od planowanego dotyczył budżetów 10 gmin i oznaczał pogłębienie deficytu (Bierutów, Kłodzko m., Krośnice, Kunice, Leśna, Oborniki Śląskie, Pęcław, Wisznia Mała, Ząbkowice Śląskie, Zgorzelec m.

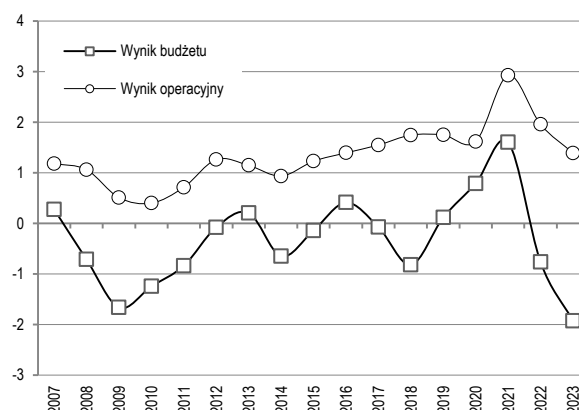
Zrealizowanie w 2023 r. budżetów z deficytem przez większość dolnośląskich samorządów spowodowane było faktem wykonania po raz pierwszy od wielu lat dochodów bieżących na poziomie niższym niż w roku poprzednim, m.in. z uwagi na niższe wpływy z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (PIT i CIT) oraz mniejsze transfery zewnętrzne, m.in. w postaci dotacji bieżących na zadania zlecone (w tym z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 i z Funduszu Pomocy). Pomimo wyraźnego wzrostu dochodów majątkowych, w tym dotacji i środków na inwestycje i zakupy inwestycyjne przekazanych do JST w ramach Rządowego Programu Inwestycji Strategicznych: Polski Ład oraz z subwencji ogólnej (wynik przekazania w 2023 r. jednorazowo z budżetu państwa do samorządów środków z podziału dodatkowej kwoty rezerwy ogólnej w celu wsparcia realizacji zadań) nie zbilansowały one ubytku w dochodach bieżących oraz zwiększonych wydatków, w szczególności o charakterze majątkowym.

Analiza zmian poziomu dochodów i wydatków dolnośląskich JST w latach 2014–2023 pozwala zauważyć od 2015 r. stałą tendencję wzrostową. W roku budżetowym 2023 wzrost wydatków wyprzedził wzrost dochodów (o 4,1 punkty proc.), co wyraziło się deficytem *per saldo* w wysokości 1 926,0 mln zł (w 2022 deficyt *per saldo* wyniósł 763,6 mln zł, a w 2021 r. nadwyżka *per saldo* wyniosła 1 603,9 mln zł).

Zmiany poziomu dochodów i wydatków oraz wynik realizacji budżetów dolnośląskich JST w latach 2014–2023 przedstawia rys. 1., natomiast poziom wyniku operacyjnego i wyniku budżetu dolnośląskich JST w latach 2007–2023 przedstawia rys. 2.

Rys. 1. Dochody i wydatki oraz wynik budżetów dolnośląskich JST w latach 2014–2023 (w mld zł)

Rys. 2. Wynik budżetu i wynik operacyjny dolnośląskich JST w latach 2007–2023 (w mld zł)

W 2023 r. nadwyżkę operacyjną (określoną różnicą dochodów i wydatków bieżących) uzyskało 146 dolnośląskich JST — 125 gmin, 18 powiatów, 2 miasta na prawach powiatu i województwo samorządowe — łącznie w wysokości — 1 545,1 mln zł, natomiast 50 dolnośląskich JST uzyskało deficyt operacyjny — 8 powiatów, 2 miasta na prawach powiatu i 40 gmin — łącznie w wysokości 152,5 mln zł.

Art. 242 ustawy o finansach publicznych¹ wskazuje, że na koniec roku budżetowego wykonane wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o przychody, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 5, 7 i 8 (z zastrzeżeniem ust. 3 i 4) u.f.p. Wyniki realizacji dolnośląskich budżetów w 2023 r. wskazują na niezachowanie tej zasady przez 17 JST (4 powiaty, 1 miasto na prawach powiatu, 12 gmin). W związku z konfliktem zbrojnym na Ukrainie w 2022 r. została wydłużona do 2025 r. możliwość równoważenia wydatków bieżących wolnymi środkami, czyli nadwyżką środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu JST z lat ubiegłych, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 u.f.p.² Po uwzględnieniu tej możliwości wyniki realizacji dolnośląskich budżetów wskazują na niezachowanie ww. zasady przez 5 gmin: Bierutów, Chojnów w. Jedlina-Zdrój, Ząbkowice Śląskie, Zgorzelec w. Z kolei art. 9 ustawy z dnia 14 października 2021 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw³ dopuszcza kolejne dodatkowe odstępstwa od zasady równoważenia budżetu bieżącego mówiące, że JST może w danym roku budżetowym przekroczyć wskazaną relację, pod warunkiem, że w latach 2022–2025 suma przekroczeń tej relacji w poszczególnych latach nie będzie wyższa od sumy nadwyżek wynikających z tej relacji w poszczególnych latach. Po uwzględnieniu powyższych wyłączeń żadna dolnośląska JST nie przekroczyła relacji, o której mowa w art. 242 u.f.p.

Przepisy w zakresie spełnienia wskaźnika z art. 243 u.f.p. w roku 2023 nie uległy zmianie i przy opracowywaniu wieloletniej prognozy finansowej na rok 2024 i lata następne, jst zobowiązane były do stosowania przepisów dotychczasowych w zakresie wyliczania indywidualnego wskaźnika spłaty zadłużenia określonego w art. 243–244 u.f.p.

Zgodnie z art. 243 u.f.p. organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, którego realizacja spowoduje, że w roku budżetowym oraz w każdym roku następującym po roku budżetowym relacja łącznej kwoty przypadających w roku budżetowym spłat rat kredytów i pożyczek, wykupów papierów wartościowych, spłat zobowiązań zaliczanych do długu publicznego, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2, innych niż określone w pkt 1, łącznie z przypadającymi do spłaty zobowiązaniami współtworzonego związku — do planowanych dochodów bieżących przekroczy średnią arytmetyczną z obliczonych dla ostatnich trzech bądź siedmiu lat relacji jej dochodów bieżących pomniejszonych o wydatki bieżące do dochodów bieżących budżetu. Ustawodawca, pod pewnymi warunkami⁴, zezwolił na niespełnienie w latach 2023–2025 relacji ograniczającej wysokość spłaty zobowiązań JST.

¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270 z późn. zm.) zwana dalej „u.f.p.”

² Art. 6 Ustawy z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1964).

³ Ustawa z dnia 14 października 2021 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 1927).

⁴ Art. 7 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1964).

Tylko jedna dolnośląska JST przedłożyła projekt WPF na 2024 rok z informacją o niespełnieniu relacji z art. 243 u.f.p. w przynajmniej jednym roku prognozy (Świdnica w.). Przypadek niespełnienia ww. relacji wystąpił w prognozie 2035 r. Dla 2024 r. relacja, o której mowa w art. 243 u.f.p., obliczona w oparciu o plan 3 kw. 2023 r. została spełniona przez wszystkie JST. Dla porównania w projektach WPF na 2023 r. relacja, o której mowa w art. 243 u.f.p. nie została spełniona dla 2023 r. przez dwie gminy (Bierutów i Ząbkowice Śląskie), a w projektach WPF dwóch gmin (Walim, Ząbkowice Śląskie), jednego powiatu (Oleśnicki) i jednego miasta na prawach powiatu (Jelenia Góra) relacja nie została spełniona przynajmniej raz w kolejnych latach prognozy. Uwzględniając warunkową możliwość niezachowania przez JST relacji ograniczającej wysokość spłaty zobowiązań w latach 2023–2025 tylko gmina Ząbkowice Śląskie oraz Powiat Oleśnicki nie spełniły ustawowych wymogów przy ustalaniu budżetu.

W przypadku niespełnienia, na etapie uchwalania budżetu i wieloletniej prognozy finansowej (WPF), przez organy stanowiące JST wymogów określonych w art. 242–244 u.f.p. oraz zagrożenia realizacji zadań publicznych przez JST mają zastosowanie przepisy art. 240a u.f.p., dotyczące wezwania do opracowania i uchwalenia przez JST programu postępowania naprawczego, podlegającego zaopiniowaniu przez regionalną izbę obrachunkową. Zgodnie z art. 240a ust. 8 u.f.p. – w przypadku nieopracowania programu naprawczego lub braku pozytywnej opinii regionalnej izby obrachunkowej budżet JST ustala regionalna izba obrachunkowa. Ponadto, stosownie do art. 240b ust. 1 u.f.p., w razie braku możliwości uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej lub budżetu JST zgodnie z zasadami określonymi w art. 242–244, budżet JST również ustala regionalna izba obrachunkowa. Budżety ustalone przez izbę mogą nie spełniać relacji określonej w art. 242–244. W 2023 r. nie odnotowano przypadków realizacji programu postępowania naprawczego w żadnej JST województwa dolnośląskiego, ani zastępczego ustalenia budżetu JST przez Regionalną Izbę Obrachunkową we Wrocławiu.

W 2023 r. po raz kolejny (od 2013 r.) odnotowano wzrost zadłużenia dolnośląskich JST. Łączna kwota długu wyniosła 10 431,7 mln zł i wzrosła o 1 303,1 mln zł w porównaniu z zadłużeniem roku poprzedniego (w 2022 roku wzrost o 11,3 mln zł, w 2021 r. wzrost o 449,7 mln zł, w 2020 — wzrost o 532,2 mln zł.). Znaczny wzrost zadłużenia (o 14,3%) spowodował wzrost relacji łącznej kwoty długu do dochodów do 37,3% (w 2022 r. wyniosła 34,0, w 2021 r. — 35,7%), przy wzroście dochodów ogółem o 4,3%.

Z danych publikowanych na stronach MF wynika, że w 2023 r. zadłużenie JST w kraju w ujęciu zbiorczym wzrosło o 13,1% natomiast dochody wzrosły o 4,7%, przez co jego relacja do dochodów ukształtowała się na poziomie 28,4% (w roku poprzednim 26,3%).

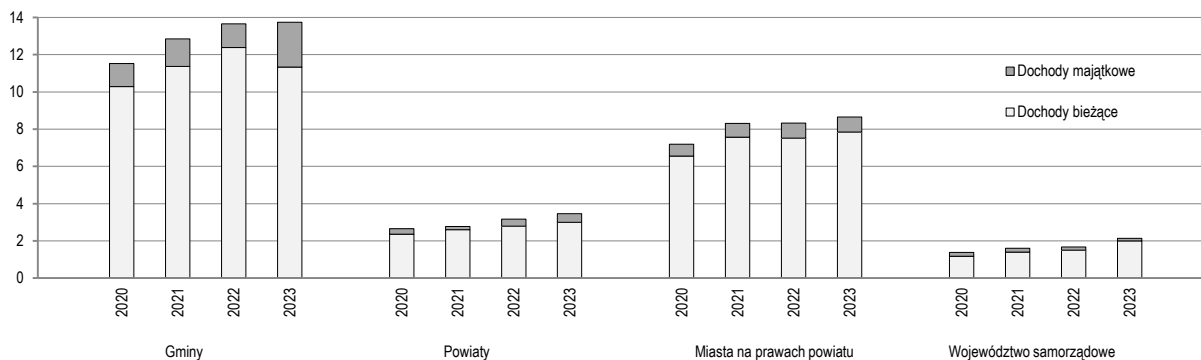
Wykonanie budżetów w 2023 r. przez dolnośląskie JST w 2023 r. wraz z wynikiem budżetu i wynikiem operacyjnym oraz poziomem zadłużenia przedstawia zestawienie 1, dane w przeliczeniu na 1 mieszkańca — zestawienie 2, a wskaźniki i relacje — zestawienie 3 (na końcu opracowania).

2. Wielkość i dynamika dochodów

Dochody dolnośląskich JST w 2023 r. wyniosły łącznie 27 985,8 mln zł (przy planowanych 28 831,6 mln zł) i były o 1 151,0 mln zł (o 4,3%) wyższe od wykonanych w 2022 roku. Dynamika wzrostu dochodów JST w regionie była o 0,4 punktu proc. niższa od średniej krajowej (dynamika dochodów JST w kraju wyniosła 4,7%), co przełożyło się na 7,7% udział dochodów dolnośląskich JST w dochodach wszystkich JST w kraju (podobnie jak w 2022 r.).

Analiza zmian poziomu dochodów dolnośląskich JST wskazuje na wzrost dochodów w budżetach jednostek wszystkich szczebli. Najwyższy wzrost dochodów uzyskało województwo samorządowe — o 459,5 mln zł (o 27,4%), miast na prawach powiatu — o 327,6 mln zł (o 3,9%), powiatów — o 285,1 mln zł (o 9,0%), a najniższy w gminach — o 78,6 mln zł (o 0,6%).

Zmiany poziomu dochodów dolnośląskich JST w latach 2020–2023 prezentuje rys. 3, a poziom oraz dynamikę dochodów w 2023 r. przedstawia tab. 2.

Rys. 3. Dochody dolnośląskich JST w latach 2020–2023 (w mld zł)

Plan dochodów określony w uchwałach budżetowych dolnośląskich JST na rok 2023 został wykonany w 97,1% (w 2022 r. w 97,5%), z tego dochody bieżące w 99,9%, a majątkowe w 82,3% planowanych wielkości. Zrealizowane dochody bieżące (24 172,2 mln zł) stanowiły w 2023 roku 86,4%, a dochody majątkowe (3 813,7 mln zł) 13,6% dochodów dolnośląskich JST. Dochody bieżące były niższe od wykonanych w roku poprzednim o 30,7 mln zł (o 0,13%), natomiast dochody majątkowe wyższe o 1,2 mln zł (o 44,9%). Dochody bieżące JST w kraju spadły o 2,1 %, a dochody majątkowe wzrosły o 77,3 %.

Wzrost dochodów jest efektem zasilenia budżetów JST środkami z przeznaczeniem na wzmocnienie potencjału inwestycyjnego JST oraz uzupełnieniem dochodów częścią subwencji ogólnej i środkami z Funduszu Pomocy, które miały zapewnić finansowanie i współfinansowanie wsparcia dla Ukrainy, w szczególności obywateli tego kraju dotkniętych konfliktem zbrojnym.

Tabela 2. Dynamika dochodów dolnośląskich JST w 2023 r.

Wyszczególnienie	2022			2023			Dynamika dochodów (2022 = 100)				
	dochody ogółem	z tego:		dochody ogółem	z tego:		struktura dochodów		ogółem	bieżące	majątkowe
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe	bieżące	majątkowe			
	[tys. zł]						[%]				
JST ogółem	26 835 005	24 202 861	2 632 144	27 985 815	24 172 160	3 813 654	86,4	13,6	104,3	99,9	144,9
Gminy, z tego:	13 660 763	12 385 489	1 275 275	13 739 329	11 336 798	2 402 531	82,5	17,5	100,6	91,5	188,4
– miejskie	3 941 968	3 534 695	407 272	4 085 573	3 409 415	676 158	83,5	16,5	103,6	96,5	166,0
– wiejskie	4 520 627	4 138 496	382 131	4 344 182	3 572 938	771 245	82,2	17,8	96,1	86,3	201,8
– miejsko-wiejskie	5 198 168	4 712 297	485 872	5 309 574	4 354 445	955 129	82,0	18,0	102,1	92,4	196,6
Powiaty	3 166 891	2 796 374	370 516	3 452 038	2 988 453	463 586	86,6	13,4	109,0	106,9	125,1
Miasta na prawach powiatu	8 333 246	7 523 222	810 024	8 660 862	7 847 912	812 949	90,6	9,4	103,9	104,3	100,4
Województwo samorządowe	1 674 106	1 497 777	176 329	2 133 585	1 998 998	134 588	93,7	6,3	127,4	133,5	76,3

Wskaźnik dynamiki dochodów bieżących dolnośląskich JST w 2023 r. ukształtował się w granicach od 91,5% (gminy) do 133,5% (województwo samorządowe). Dochody bieżące województwa samorządowego były wyższe o 501,2 mln zł (o 33,5%), dochody bieżące powiatów były wyższe o 192,1 mln (o 6,9%), a dochody bieżące miast na prawach powiatu były wyższe o 324,7 mln zł (o 4,3%). Dochody bieżące gmin spadły łącznie o 1 048,7 mln zł (o 8,5%).

Wskaźnik dynamiki dochodów majątkowych dolnośląskich JST w 2023 r. ukształtował się w granicach od 76,3% (województwo samorządowe) do 188,4% (gminy). Dochody majątkowe województwa samorządowego spadły o 41,7 mln zł (23,7%). Dochody majątkowe miast na prawach powiatów były wyższe o 2,9 mln zł (0,4%), powiatów o 93,1 mln zł (25,1%), a gmin wzrosły o 1 127,3 mln zł (88,4%).

Wyniki analiz wskazują, że wzrost dochodów dolnośląskich JST w 2023 r. — o 1 150,8 mln zł (o 4,3%) w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim — był wynikiem realizacji:

- wyższych o 838,4 mln zł (o 5,8%) kwot dochodów własnych,
- wyższych o 1 649,1 mln zł (o 34,2%) kwot subwencji ogólnej i środków na uzupełnienie dochodów,
- niższych o 1 337,0 mln zł (o 18,0%) kwot dotacji i środków.

Wzrost dochodów własnych dotyczył województwa samorządowego — o 45,5%, miast na prawach powiatu — o 6,3%, gmin — o 2,3%. Natomiast w powiatach nastąpił spadek dochodów własnych o 12,1%.

Poziom i dynamikę dochodów JST województwa dolnośląskiego w 2023 r. według głównych źródeł przedstawia tab. 3.

Tabela 3. Dynamika dochodów dolnośląskich JST w 2023 r. według głównych źródeł

Wyszczególnienie	Dochody w 2023				Dynamika dochodów (2022 = 100)			
	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna i środki na uzupełnienie dochodów	dotacje i środki	ogółem	dochody własne	subwencja ogólna i środki na uzupełnienie dochodów	dotacje i środki
	[tys. zł]				[%]			
JST ogółem	27 985 815	15 412 818	6 476 209	6 096 788	104,3	105,8	134,2	82,0
Gminy, z tego:	13 739 329	7 265 009	2 990 025	3 484 295	100,6	102,3	138,9	79,1
– miejskie	4 085 573	2 303 789	842 699	939 085	103,6	103,7	143,7	82,8
– wiejskie	4 344 182	2 238 557	972 075	1 133 550	96,1	95,9	136,8	76,9
– miejsko-wiejskie	5 309 574	2 722 664	1 175 251	1 411 660	102,1	107,0	137,3	78,5
Powiaty	3 452 038	1 028 504	1 367 636	1 055 899	109,0	87,9	127,2	114,5
Miasta na prawach powiatu	8 660 862	5 572 098	1 927 887	1 160 877	103,9	106,3	136,6	69,0
Województwo samorządowe	2 133 585	1 547 207	190 662	395 717	127,4	145,5	101,5	93,6

Na dynamikę wzrostu dochodów własnych dolnośląskich JST (5,8%) oddziaływało:

- zwiększenie o 713,0 mln zł (o 14,5%) wpływów z podatków i opłat lokalnych we wszystkich typach JST. Najniższy wzrost odnotowano w powiatach (o 0,1%), następnie w województwie samorządowym (o 3,3%), w gminach (o 9,2%), natomiast w miastach na prawach powiatu (o 26,9%). O wzroście dochodów z tych tytułów zadecydował wzrost wpływów z innych podatków i opłat lokalnych, przede wszystkim z wpływów z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi o 289,7 mln zł, tj. 29,9% i wpływów z podatku od nieruchomości o 311,5 mln zł, tj. 11,8%;
- zasilenie budżetu województwa samorządowego zwiększonymi wpływami z tytułu udziału w podatku od osób prawnych (CIT) o 493,6 mln zł (o 63,0%).

Wzrost dochodów JST w regionie z tytułu subwencji ogólnej i środków na uzupełnienie dochodów — łącznie o 34,2% — dotyczył jednostek wszystkich szczebli, za wyjątkiem województwa samorządowego, gdzie odnotowano ich spadek (o 11,9%). W pozostałych jednostkach najwyższy wzrost odnotowano w miastach na prawach powiatu (o 15,6%), powiatach (o 14,3%), a najniższy w gminach (o 12,7%).

Zmiany kwot subwencji ogólnej według jej części oraz środków na uzupełnienie dochodów — łącznie wyższych o 1 649,1 mln zł od kwot otrzymanych w 2022 r. — wynikają ze wzrostu środków na uzupełnienie dochodów o 1 026,1 mln zł (o 1 507,6%) do kwoty 1 099,0 mln zł. Kwoty pozostałych części subwencji osiągnęły poziom zbliżony do roku poprzedniego.

Wpłaty dolnośląskich JST do budżetu państwa w 2023 r. na część równoważącą subwencji ogólnej w wyniosły łącznie 237,0 mln zł i były o 0,3% (o 0,8 mln zł) wyższe niż w 2022 r. Wpłata dokonało 14 gmin (103,0 mln zł), trzy powiaty (34,0 mln zł) i jedno miasto na prawach powiatu (100,1 mln zł).

W 2023 r. odnotowano spadek dochodów pochodzących z dotacji celowych i środków — łącznie o 28,0% (w 2022 r. wzrost o 7,3%). Spadek tych dochodów w porównaniu do otrzymanych w 2022 dotyczył jednostek wszystkich szczebli za wyjątkiem powiatów, gdzie odnotowano wzrost dotacji celowych i środków o 14,5%. Największy spadek dotacji celowych i środków odnotowano w miastach na prawach powiatu (o 30,1%), gminach (o 20,9%), a w województwie samorządowym (o 6,4%).

Największy wpływ na spadek kwot dotacji celowych w 2023 r. — łącznie o 1 336,7 mln zł niższych niż w 2022 r. — miała zmiana sposobu dystrybucji świadczenia 500+, którą od czerwca 2022 r. przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Ubytek dochodów spowodowany spadkiem dotacji celowych został wsparty środkami pochodzącymi głównie z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, celem realizacji zadań związanych z wypłatą dodatku węglowego oraz zadań związanych z działalnością w ramach pomocy społecznej związanej z pomocom obywatelom Ukrainy, w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa finansowanych z Funduszu Pomocy.

3. Struktura dochodów

Znaczne zróżnicowanie w 2023 r. dynamiki dochodów według źródeł dolnośląskich JST znalazło odzwierciedlenie w istotnej zmianie ich struktury. Udział subwencji ogólnej wraz ze środkami na uzupełnienie dochodów wzrósł o 5,1 punktu proc. — do poziomu 23,1%, a udział dochodów własnych o 0,8 punktu proc. i wyniósł 55,1%, natomiast udział dotacji celowych był niższy o 5,9 punktu proc., osiągając pułap 21,8%.

Udział dochodów własnych w dochodach ogółem JST, w skali całego kraju w 2023 r., kształtował się na poziomie 49,5% (obniżenie o 1,2 punktu proc.). Udział dotacji celowych również był niższy i wyniósł 22,9 % (spadek o 4,7 punktu proc.), natomiast o 5,8 punktu proc. wzrósł udział subwencji ogólnej wraz ze środkami na uzupełnienie dochodów — do poziomu 27,5%. Wyniki porównań wskazują na utrzymywanie się w dochodach JST w regionie, w porównaniu do średnich dla JST w kraju, zauważalnie wyższego udziału dochodów własnych (o 5,6 punktu proc.), ale niższego dla subwencji ogólnej (o 4,4 punktu proc.) i dotacji celowych (o 1,1 punktu proc.).

Najwyższy udział dochodów własnych (72,5%) odnotowano w dochodach województwa samorządowego — wzrost o 9 punktu proc., a najniższy (29,8%) w dochodach powiatów — spadek o 7,1 punktu proc. Udział dochodów własnych w dochodach miast na prawach powiatu wzrósł do 64,3% (o 1,4 punktu proc.), a w dochodach gmin wzrósł o 0,9 punktu proc. — do 52,9%.

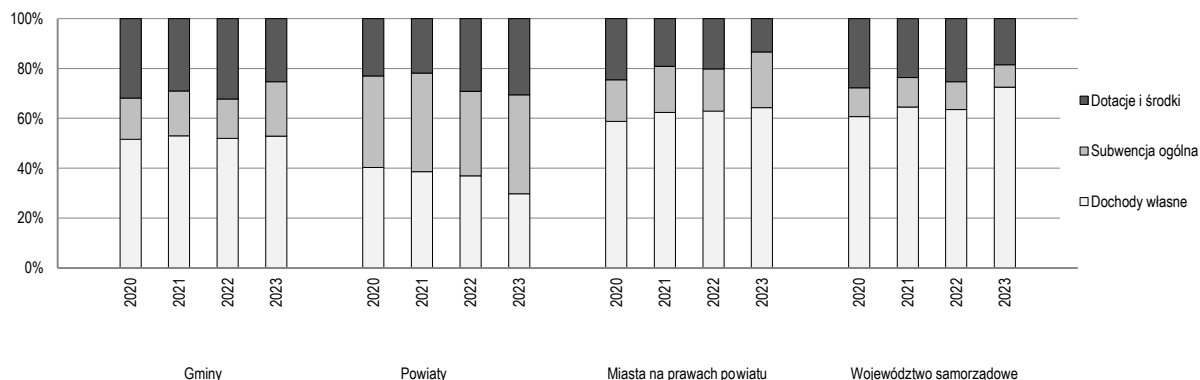
Zmiany struktury dochodów dolnośląskich JST prezentują tab. 4 (lata 2021–2023) i rys. 4 (lata 2021–2023).

Tabela 4. Struktura dochodów dolnośląskich JST i tendencje jej zmian w latach 2021–2023 (w %)

Wyszczególnienie	Dochody własne			Subwencja ogólna i środki na uzupełnienie dochodów			Dotacje i środki		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
JST ogółem	55,2	54,3	55,1	20,1	18,0	23,1	24,7	27,7	21,8
Gminy, z tego:	53,0	52,0	52,9	18,0	15,8	21,8	29,0	32,2	25,3
– miejskie	56,8	56,4	56,4	16,8	14,9	20,6	26,4	28,7	23,0
– wiejskie	51,9	51,7	51,5	18,3	15,7	22,4	29,8	32,6	26,1
– miejsko-wiejskie	50,8	48,9	51,3	18,9	16,5	22,1	30,3	34,6	26,6
Powiaty	38,6	36,9	29,8	39,5	34,0	39,6	21,9	29,1	30,6
Miasta na prawach powiatu	62,4	62,9	64,3	18,4	16,9	22,3	19,2	20,2	13,4
Województwo samorządowe	64,5	63,5	72,5	11,8	11,2	8,9	23,7	25,3	18,6

Udział dochodów własnych w dochodach dolnośląskich JST w 2023 r. zawierał się w następujących przedziałach:

- gminy miejskie — od 37,7% (Piława Górna) do 77,0% (Karpacz),
- gminy wiejskie — od 22,3% (Lewin Kłodzki) do 82,1% (Kobierzyce),
- gminy miejsko-wiejskie — od 26,3% (Ścinawa) do 76,6% (Polkowice),
- powiaty — od 12,6% (Lwówecki) do 62,4% (Wrocławski),
- miasta na prawach powiatu — od 42,9% (Jelenia Góra) do 70,2% (Wrocław).

Rys. 4. Struktura dochodów dolnośląskich JST w latach 2020–2023

W strukturze dochodów własnych dolnośląskich JST dominowały wpływy z tytułu udziału w podatkach państwowych (PIT i CIT), które w 2023 r. stanowiły 40,5% ich dochodów własnych, w tym: 91,3% dochodów województwa samorządowego, 55,2% dochodów powiatów, 37,2% dochodów miast na prawach powiatu i 30,2% dochodów gmin.

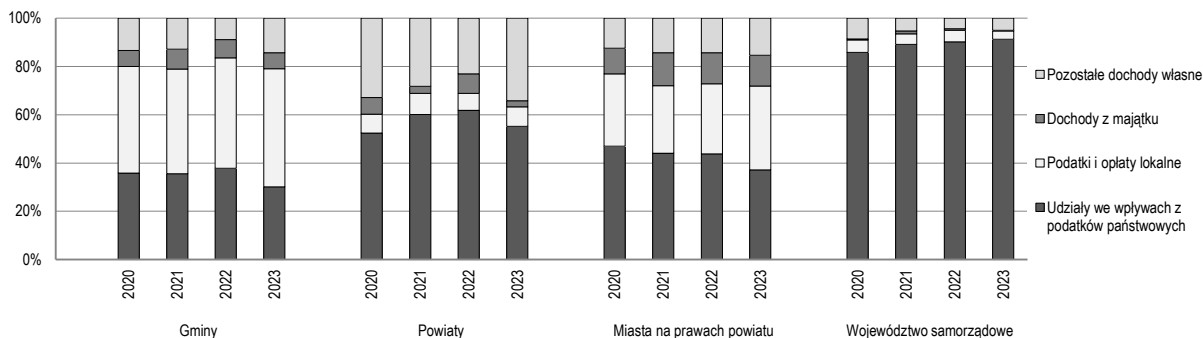
Dochody z tytułu podatków i opłat lokalnych stanowiły 36,5% dochodów własnych JST, w tym 48,9% dochodów gmin, 34,8% dochodów miast na prawach powiatu, 8,1% dochodów powiatów i 3,4% dochodów województwa samorządowego.

Dochody z majątku stanowiły 7,9% dochodów własnych JST, w tym 12,7% dochodów miast na prawach powiatu, 2,5% dochodów powiatów, 6,7% dochodów gmin i 0,3% dochodów województwa samorządowego.

Pozostałe dochody stanowiły 15% dochodów własnych JST, a ich udział w dochodach wyniósł od 5% dla województwa samorządowego przez 14,3% dla gmin i 15,3% dla miast na prawach powiatu, do 34,2% dla powiatów.

Porównanie struktury dochodów własnych dolnośląskich JST w 2023 r. do struktury dochodów w 2022 r. wskazuje na zmniejszenie się udziału wpływów z PIT i CIT o 5,2 punktu proc., wzrost udziału dochodów z tytułu podatków i opłat lokalnych o 2,8 punktu proc., obniżenie się udziałów dochodów z majątku o 1,1 punktu proc. oraz wzrost pozostałych dochodów własnych o 3,4 punktu proc.

Strukturę dochodów własnych dolnośląskich JST w latach 2020–2023 przedstawia rys. 5.

Rys. 5. Struktura dochodów własnych dolnośląskich JST w latach 2020–2023

Udział subwencji ogólnej, wraz ze środkami na uzupełnienie dochodów, w dochodach dolnośląskich JST w 2023 r., podobnie jak w latach poprzednich, był bardzo zróżnicowany i kształtował się w przedziale od 8,9% w dochodach województwa samorządowego do 39,6% w dochodach powiatów, w tym stanowił 21,8% dochodów gmin i 22,3% dochodów miast na prawach powiatu. Wyniki porównań do roku poprzedniego informują o zmniejszeniu się udziału subwencji ogólnej w dochodach województwa samorządowego (o 2,3 punktu proc.) i zwiększeniu się w dochodach powiatów (o 5,6 punktu proc.), gmin (o 6,0 punktu proc.) oraz dochodach miast na prawach powiatu (o 5,4 punktu proc.).

Analiza struktury dochodów według jednostek samorządu terytorialnego poszczególnych szczebli wskazuje na utrzymywanie się wysokiego zróżnicowania udziału subwencji ogólnej w dochodach gmin — od 7,5% (Szklarska Poręba) do 44,4% (Marciszów), w dochodach miast na prawach powiatu — od 19,4% (Wrocław) do 32,2% (Jelenia Góra), a w dochodach powiatów — od 18,3% (Legnicki) do 55,4% (Strzebiński).

Zmiany w strukturze subwencji ogólnej wskazują na niewielkie przesunięcia udziału kwot poszczególnych części w stosunku do roku poprzedniego — część oświatowa stanowiła 83,0% (wzrost udziału o 2,3 punktu proc.), część wyrównawcza stanowiła 14,6% (spadek udziału o 1,0 punkt proc.) a część równoważąca i regionalna 2,4% (spadek udziału o 1,2 punktu proc.).

Dotacje celowe stanowiły w 2023 r.:

- 30,6% dochodów powiatów, a ich udział w dochodach wzrósł o 1,5 punktu proc.,
- 25,3% dochodów gmin, a ich udział w dochodach zmniejszył się o 6,9 punktu proc.,
- 18,6% dochodów województwa samorządowego, a ich udział w dochodach obniżył się o 6,7 punktu proc.,
- 13,4% dochodów miast na prawach powiatu, a ich udział w dochodach zmniejszył się o 6,8 punktu proc.

Zmiany w strukturze dotacji celowych w 2023 r. dotyczyły obniżenia się udziału dotacji celowych na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej o 12,1 punktu proc. — do 45,8%, wzrostu udziału dotacji na finansowanie zadań realizowanych wspólnie z innymi jednostkami na podstawie porozumień o 2,0 punktu proc. — do 5,4% oraz zwiększeniu się udziału dotacji otrzymanych z funduszy celowych i pozostałych jednostek sektora finansów publicznych o 1,8 punktu proc. — do 3,0%. Udział dotacji na dofinansowanie zadań własnych JST wzrósł o 8,3 punktu proc. — do 45,2%.

4. Poziom dochodów na 1 mieszkańca

Dochody zrealizowane przez dolnośląskie JST w 2023 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 9707 zł i były wyższe o 428 zł (o 4,6%) od pozyskanych w roku poprzednim, z tego dochody bieżące wyniosły 8384 zł i były wyższe o 15 zł (o 0,2%), a dochody majątkowe wyniosły 1323 zł i były wyższe o 413 zł (45,4%) od wykonanych w roku poprzednim.

Po raz kolejny dolnośląskie jednostki wszystkich szczebli uzyskały dochody *per capita* wyższe niż w roku poprzednim. Dochody gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 7082 zł i były wyższe o 62 zł (o 0,9%) od uzyskanych w roku poprzednim, w tym: dochody gmin wiejskich wyniosły 7535 zł i były niższe o 72 zł (o 0,9%), dochody gmin miejsko-wiejskich wyniosły 7098 zł i były niższe o 25 zł (o 0,4%), a dochody gmin miejskich wyniosły 6640 zł i były wyższe o 302 zł (o 4,8%). W powiatach dochody na 1 mieszkańca wyniosły 1779 zł i były wyższe o 152 zł (o 9,3%). Najwyższe dochody *per capita*, tak jak w roku poprzednim, uzyskały miasta na prawach powiatu (9182 zł) i były one wyższe o 374 (o 4,2%) od wykonanych w 2022 roku. Dochody województwa samorządowego wyniosły 740 zł i były wyższe o 161 zł (o 27,8%) od zrealizowanych w 2022 r.

Poziom dochodów dolnośląskich JST na 1 mieszkańca w latach 2022 i 2023 zaprezentowano w tab. 5.

Zróznicowanie poziomu dochodów dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2023 r. kształtowało się w następujących przedziałach:

1) gminy: od 4971 zł do 17 490 zł, z tego:

- gminy miejskie — od 5038 zł (Chojnów) do 13 443 zł (Szklarska Poręba),
- gminy wiejskie — od 5036 zł (Oleśnica) do 17 490 zł (Lewin Kłodzki),
- gminy miejsko-wiejskie — od 4971 zł (Lubawka) do 13 561 zł (Ścinawa);

2) powiaty: od 981 zł (Wrocławski) do 2509 zł (Lwówecki);

3) miasta prawach powiatu: od 8256 zł (Wałbrzych) do 9462 zł (Wrocław).

Największe zróżnicowanie poziomu dochodów *per capita* (różnica pomiędzy dochodami gminy najzamożniejszej i najuboższej) dotyczyło gmin (12 519 zł), w tym gmin wiejskich (12 454 zł), a najmniejsze zróżnicowanie wystąpiło w miastach na prawach powiatu (1206 zł).

Ustalony dla 2023 r. średni poziom dochodów *per capita* dla gmin regionu (7082 zł) został osiągnięty przez 79 gmin (47,9%), z tego 44 gmin wiejskich (57,9% gmin tego typu), 22 gmin miejsko-wiejskich (37,9% gmin tego typu) i 13 gmin miejskich (41,9% gmin tego typu).

Tabela 5. Dochody dolnośląskich JST na 1 mieszkańca w latach 2022 i 2023 (w zł)

Wyszczególnienie	2022			2023			Zmiana kwot dochodów		
	dochody ogółem	z tego:		dochody ogółem	z tego:		dochody ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe
JST ogółem	9 279	8 369	910	9 707	8 384	1 323	428	15	413
Gminy, z tego:	7 020	6 365	655	7 082	5 844	1 238	62	-521	583
– miejskie	6 338	5 683	655	6 640	5 541	1 099	302	-142	444
– wiejskie	7 607	6 964	643	7 535	6 197	1 338	-72	-767	695
– miejsko-wiejskie	7 123	6 457	666	7 098	5 821	1 277	-25	-636	611
Powiaty	1 627	1 437	190	1 779	1 541	238	152	104	48
Miasta na prawach powiatu	8 808	7 952	856	9 182	8 320	862	374	368	6
Województwo samorządowe	579	518	61	740	693	47	161	175	-14

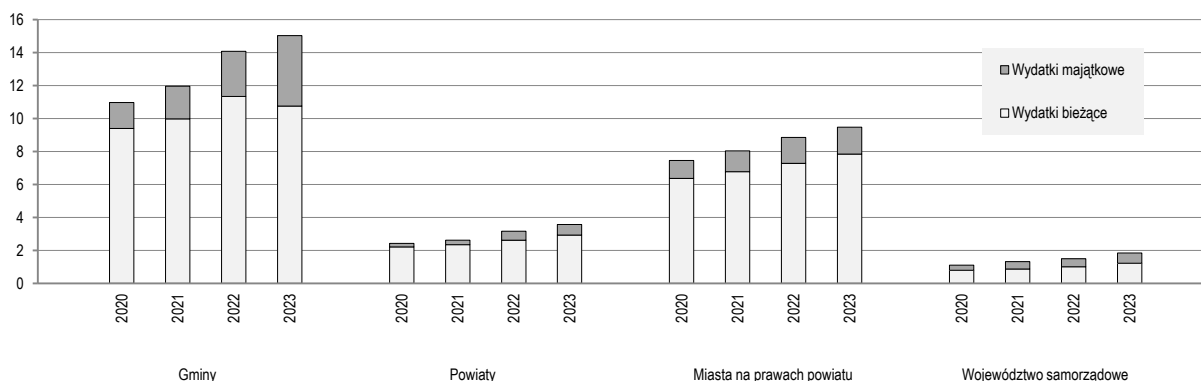
Według liczby mieszkańców na dzień 30 czerwca.

Dla porównania — dochody *per capita* obliczone dla wszystkich JST w kraju w 2023 r. wyniosły 9603 zł i były wyższe o 465 zł (5,1%) od uzyskanych w roku poprzednim. Dochody gmin wyniosły 6714 zł i były niższe o 44 zł (0,6%), a dochody powiatów wyniosły 1785 zł i były wyższe o 251 zł (16,3%). Dochody *per capita* obliczone dla wszystkich miast na prawach powiatu⁵ wyniosły 9266 zł i były wyższe o 381 zł (4,3%), a wyliczone dla województw samorządowych wyniosły 853 zł i były wyższe o 201 zł (30,9%) od uzyskanych w 2022 roku. Wyniki porównań średnich dochodów JST w regionie ze średnimi dla kraju wskazują, że w 2023 r. wszystkie dolnośląskie gminy uzyskały poziom dochodów na 1 mieszkańca wyższy od średnich krajowych, natomiast dochody powiatów, miast na prawach powiatu i dolnośląskiego województwa samorządowego ukształtowały się poniżej przeciętnych dla tego typu jednostek w kraju.

5. Wielkość i dynamika wydatków

Wydatki dolnośląskich JST w roku budżetowym 2023 wyniosły łącznie 29 911,8 mln zł (przy planowanych 32 268,0 mln zł) i były o 2 313,2 mln zł (o 8,4%) wyższe od wykonanych w 2022 roku. Wydatki bieżące wyniosły 22 779,6 mln zł i były o 535,1 mln zł (o 2,4%) wyższe od wykonanych w roku poprzednim, a wydatki majątkowe wyniosły 7 132,3 mln zł i były wyższe o 1 778,1 mln zł (o 33,2%). Dynamika wzrostu wydatków JST w regionie była o 6,9 punktu proc. niższa niż w roku poprzednim i o 0,4 punktu proc. niższa od średniej wyliczonej dla wszystkich JST w kraju w 2023 r.

Zmiany poziomu wydatków dolnośląskich JST w latach 2020–2023 przedstawia rys. 6, a poziom wydatków w latach 2022 i 2023 w podziale na bieżące i majątkowe — tab. 6.

Rys. 6. Wydatki bieżące i majątkowe dolnośląskich JST w latach 2020–2023 (w mld zł)

W 2023 r. wzrost wydatków ogółem dotyczył jednostek wszystkich szczebli i typów gmin. Najwyższy wzrost odnotowało województwo samorządowe (o 23,3%), kolejno powiaty (o 12,5%), gminy miejsko-wiejskie (o 9,3%), miasta na prawach powiatu (o 7,0%), gminy miejskie (o 6,7%) i gminy wiejskie (o 3,8%). Rozpiętość procentowa wzrostu poziomu wydatków majątkowych ukształtowała się w granicach między 60,5% (gminy miejsko-wiejskie) a 3,3% (miasta na prawach powiatu). W zakresie wydatków bieżących rozpiętość zmian ukształtowała się od wzrostu o 22,5% (w województwie samorządowym) do spadku o 9,3% (w gminach wiejskich).

Z wykonania budżetów dolnośląskich JST za 2023 r. wynika, że wzrost wydatków ogółem wystąpił w budżetach 127 (64,8%) jednostek, natomiast poziomu wydatków roku poprzedniego nie osiągnęło 69 jednostek, z tego 65 gmin i 4 powiaty.

Analiza zmian poziomu wydatków majątkowych dolnośląskich JST wskazuje na:

- wzrost wydatków w budżetach 162 jednostek łącznie na kwotę 2 019,5 mln zł, z tego w budżetach 141 gmin, 17 powiatów, 3 miast na prawach powiatu i województwa samorządowego; najwyższy kwotowo wzrost dotyczył wydatków województwa samorządowego (o 122,3 mln zł) i gminy Polkowice (o 80,9 mln zł);
- spadek wydatków w budżetach 34 jednostek łącznie na kwotę 241,4 mln zł, z tego w budżetach 24 gmin, 9 powiatów i 1 miasta na prawach powiatu; największy spadek dotyczył wydatków majątkowych Powiatu Kłodzkiego (o 43,7 mln zł) i Wrocławia (o 35,2 mln zł).

⁵ Z uwzględnieniem m.st. Warszawy.

Tabela 6. Dynamika wydatków dolnośląskich JST w 2023 r.

Wyszczególnienie	2022			2023					Dynamika wydatków (2022 = 100)		
	wydatki ogółem	z tego:		wydatki ogółem	z tego:		struktura wydatków		ogółem	bieżące	majątkowe
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe	bieżące	majątkowe			
	[tys. zł]							[%]			
JST ogółem	27 598 615	22 244 422	5 354 193	29 911 847	22 779 562	7 132 285	76,2	23,8	108,4	102,4	133,2
Gminy, z tego:	14 077 462	11 331 071	2 746 391	15 026 597	10 758 065	4 268 532	71,6	28,4	106,7	94,9	155,4
– miejskie	4 109 214	3 370 342	738 872	4 383 781	3 284 084	1 099 697	74,9	25,1	106,7	97,4	148,8
– wiejskie	4 565 230	3 629 693	935 537	4 738 724	3 290 662	1 448 063	69,4	30,6	103,8	90,7	154,8
– miejsko-wiejskie	5 403 018	4 331 036	1 071 982	5 904 092	4 183 320	1 720 772	70,9	29,1	109,3	96,6	160,5
Powiaty	3 171 734	2 625 054	546 680	3 567 994	2 938 895	629 098	82,4	17,6	112,5	112,0	115,1
Miasta na prawach powiatu	8 854 341	7 284 664	1 569 677	9 473 572	7 852 709	1 620 862	82,9	17,1	107,0	107,8	103,3
Województwo samorządowe	1 495 078	1 003 633	491 446	1 843 684	1 229 892	613 792	66,7	33,3	123,3	122,5	124,9

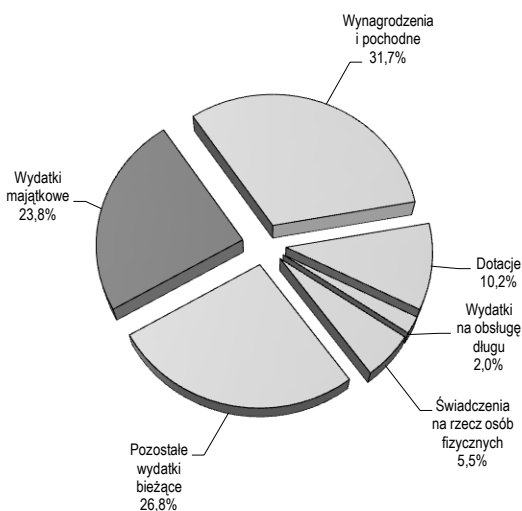
6. Struktura wydatków

W 2023 r. wydatki bieżące wykonane w wysokości 22 779,6 mln zł (95,3% planowanych) stanowiły 76,2%, a wydatki majątkowe w wysokości 7 132,3 mln zł (85,3% planowanych) stanowiły 23,8% wydatków ogółem dolnośląskich JST. W stosunku do roku poprzedniego udział wydatków majątkowych wzrósł o 4,4 punktu proc.

Wyniki porównań dla Polski wskazują, że udział wydatków majątkowych dolnośląskich JST ukształtował się poniżej średniej dla wszystkich JST w kraju, która wyniosła 24,2%. Zdecydowały o tym wydatki majątkowe miast na prawach powiatu, powiatów i województwa samorządowego, których udział w wydatkach wyniósł odpowiednio 17,1%, 17,6% i 33,3% (przy średniej w kraju 17,8%, 23,2% i 38,1%). Udział wydatków majątkowych w wydatkach gmin (28,4%) był wyższy od średniej w kraju (26,4%).

Najwyższy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem odnotowano w budżetach gmin: Lewin Kłodzki (69,1%) i Ścinawa (68,1%), a najniższy w budżecie gminy Lubawka (3,6%) oraz w budżecie Powiatu Zgorzeleckiego (9,7%).

Strukturę wydatków ogółem dolnośląskich JST w 2023 r. przedstawiono na rys. 7.

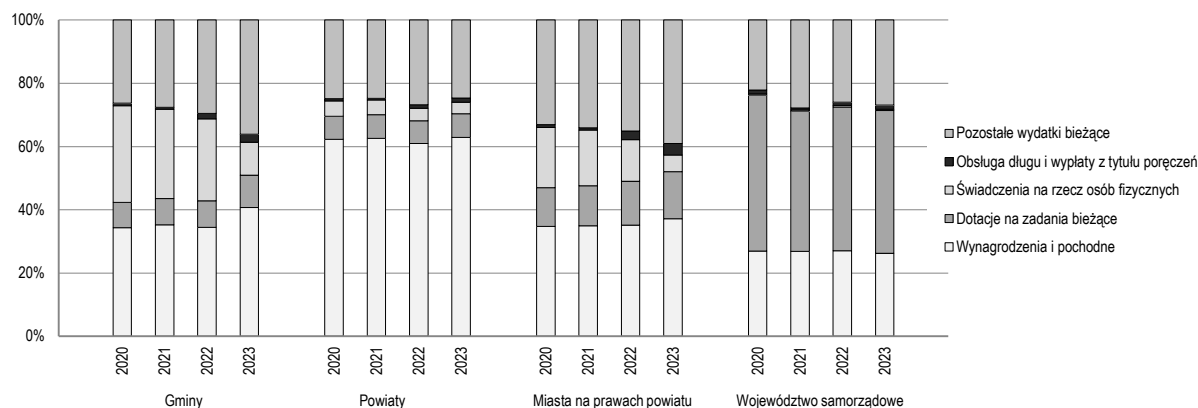

Rys. 7. Struktura wydatków ogółem dolnośląskich JST w 2023 r. (w podziale na wydatki majątkowe i grupy wydatków bieżących)

Analiza struktury wydatków dolnośląskich JST w 2023 r. i jej zmiany w stosunku do 2022 r. wskazuje, że:

- wydatki na wynagrodzenia i pochodne stanowiły 31,7% wydatków ogółem i 41,6% wydatków bieżących (w 2022 r. — odpowiednio 30,2% i 37,5%),
- dotacje na zadania bieżące stanowiły 10,2% wydatków ogółem i 13,4% wydatków bieżących (w 2022 r. — odpowiednio 9,5% i 11,7%),
- wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych stanowiły 5,5% wydatków ogółem i 7,2% wydatków bieżących (w 2022 r. — odpowiednio 14,5% i 18,0%),
- wydatki na obsługę długu, w tym poręczenia i gwarancje, stanowiły 2,1% wydatków ogółem i 2,7% wydatków bieżących (w 2022 r. — odpowiednio 1,6% i 2,0%),
- pozostałe wydatki bieżące stanowiły 26,8% wydatków ogółem i 35,1% wydatków bieżących (w 2022 r. — odpowiednio 24,8% i 30,8%).

Zmiany w strukturze wydatków bieżących dolnośląskich JST w latach 2020–2023 przedstawiono na rys. 8, a strukturę tych wydatków w budżetach jednostek poszczególnych szczebli w 2022 i 2023 r. — w tab. 7.

Rys. 8. Struktura wydatków bieżących dolnośląskich JST w latach 2020–2023

Tabela 7. Struktura wydatków bieżących dolnośląskich JST w latach 2022 i 2023 r. (w %)

Wyszczególnienie	Wynagrodzenia i pochodne		Dotacje		Świadczenia na rzecz osób fizycznych		Obsługa długu		Pozostałe	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
JST ogółem	37,5	41,6	11,7	13,4	18,0	7,2	2,0	2,7	30,8	35,1
Gminy, z tego:	34,5	40,7	8,4	10,2	25,9	10,4	1,7	2,6	29,5	36,1
– miejskie	34,7	39,7	10,8	12,8	21,9	10,2	1,9	2,5	30,7	34,8
– wiejskie	34,1	41,4	7,1	8,5	28,2	10,3	1,2	1,8	29,5	38,0
– miejsko-wiejskie	34,5	41,0	7,7	9,5	27,2	10,6	2,0	3,2	28,6	35,7
Powiaty	60,9	62,9	7,2	7,4	3,9	3,7	1,1	1,3	26,8	24,6
Miasta na prawach powiatu	35,2	37,2	13,9	14,9	13,1	5,3	2,8	3,6	35,0	39,0
Województwo samorządowe	27,1	26,3	45,5	45,1	0,5	0,5	1,0	1,3	26,0	26,9

Analiza struktury wydatków bieżących dolnośląskich JST wskazuje, że w stosunku do 2022 r. obniżył się udział wydatków przeznaczonych na świadczenia na rzecz osób fizycznych — łącznie o 10,8 punktu proc., w tym w wydatkach gmin o 15,5 punktu proc., miast na prawach powiatu o 7,8 punktu proc. i powiatów o 0,2 punktu proc. W wydatkach bieżących samorządów lokalnych widoczny jest wzrost udziału wydatków na wynagrodzenia i pochodne — łącznie o 4,1 punktu proc., który odnotowano w gminach (o 6,2 punktu proc.), powiatach i miastach na prawach powiatu (o 2 punkty proc.), jedynie w budżecie województwa samorządowego odnotowano spadek udziału o 0,8 punktu proc. Wzrost udziału w wydatkach bieżących dotyczy także pozostałych wydatków bieżących — łącznie o 4,3 punktu proc., dotacji — o 1,7 punktu proc. oraz wydatków na obsługę długu — o 0,7 punktu proc.

Strukturę wydatków dolnośląskich JST w 2023 r., z uwzględnieniem kierunków wydatkowania środków według działów klasyfikacji budżetowej, przedstawia tab. 8.

Tabela 8. Struktura wydatków ogółem dolnośląskich JST w 2023 r. według działów (w %)

Wyszczególnienie	Udział wydatków przeznaczonych na finansowanie zadań									
	oświaty i wychowania (dział 801)	transportu i łączności (dział 600)	rodziny (dział 855)	administracji publicznej (dział 750)	gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (dział 900)	pomocy społecznej (dział 852)	gospodarki mieszkaniowej (dział 700)	kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (dział 921)	kultury fizycznej (dział 926)	pozostałych
JST ogółem	29,5	16,9	9,4	9,0	5,6	5,5	3,8	3,7	3,1	13,4
Gminy, z tego:	30,4	11,8	12,8	9,5	6,5	5,0	3,8	4,6	3,8	11,9
– miejskie	28,1	11,5	14,9	8,9	7,0	6,4	6,1	4,4	4,2	8,4
– wiejskie	31,7	13,7	9,6	10,4	5,8	4,0	2,0	4,9	2,8	15,1
– miejsko-wiejskie	31,0	10,4	13,9	9,1	6,6	4,7	3,5	4,5	4,4	11,9
Powiaty	32,2	15,8	0,1	11,6	6,3	11,0	0,4	0,2	0,1	22,2
Miasta na prawach powiatu	32,0	19,9	9,1	6,4	5,1	5,2	5,8	3,2	3,1	10,2
Województwo samorządowe	4,2	45,0	0,3	13,3	0,3	0,4	0,8	6,7	3,9	25,1

Wydatki dolnośląskich JST w 2023 r. koncentrowały się w pięciu działach klasyfikacji budżetowej: 801 — Oświata i wychowanie (29,5%), 600 — Transport i łączność (16,9%), 900 — Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (9,4%), 750 — Administracja publiczna (9,0%) i 855 — Rodzina (5,6%). Na finansowanie zadań klasyfikowanych w tych działach JST przeznaczyły łącznie 21 058,2 mln zł, co stanowiło 70,4% ich wydatków w 2023 roku.

Z samorządowych budżetów w regionie przeznaczono w 2023 r. na realizację zadań z zakresu:

- oświaty i wychowania (dział 801) — 8 828,1 mln zł (o 1 392 mln zł, tj. o 18,7% więcej niż w 2022 r.),
- transportu i łączności (dział 600) — 5 055,7 mln zł (o 1 129,8 mln zł, tj. o 28,8% więcej niż w 2022 r.),
- gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (dział 900) — 2 797,6 mln zł (o 679,6 mln zł, tj. o 32,1% więcej niż w 2022 r.),
- administracji publicznej (dział 750) — 2 694,3 mln zł (o 252,5 mln zł, tj. o 10,3% więcej niż w 2022 r.),
- wspierania rodziny (dział 855) — 1 682,5 mln zł (o 1 071,3 mln zł, tj. o 38,9% mniej niż w 2022 r.).

Znaczące kwoty przeznaczono także na realizację zadań pomocy społecznej (dział 852) — 1 635,7 mln zł (o 114,1 mln zł, tj. o 6,5% mniej niż w 2022 r.), gospodarki mieszkaniowej (dział 700) — 1 144,2 mln zł (o 25,5 mln zł, tj. o 2,2% mniej niż w 2022 r.), kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (dział 921) — 1 121,4 mln zł (o 157,8 mln zł, tj. o 16,4% więcej niż w 2022 r.), oraz kultury fizycznej (dział 926) — 941,4 mln zł (o 236,9 mln zł, tj. o 33,6% więcej niż w 2022 r.).

Wyniki porównań wskazują, że przy odnotowanym w 2023 r. wzroście łącznych kwot wydatków dolnośląskich JST (o 2 313,2 mln zł), na poziomie niższym niż w roku poprzednim ukształtowały się wydatki na wspieranie rodziny (dział 855) mniej o 1 071,3 mln zł (o 38,9%), pomoc społeczną (dział 852) mniej o 114,1 mln zł (o 6,5%) i gospodarkę mieszkaniową (dział 700) mniej o 25,5 mln zł (o 2,2%), na poziomie wyższym niż w roku poprzednim ukształtowały się wydatki we wszystkich pozostałych działach. W najwyższym stopniu wzrosły wydatki na realizację zadań z zakresu kultury fizycznej (o 33,6%), gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (o 32,1%) oraz transportu i łączności (o 28,8%).

W budżetach dolnośląskich JST w 2023 r. dominowały wydatki na realizację zadań oświaty i wychowania, których udział w wydatkach ogółem wzrósł do 29,5% (o 2,6 punktu proc.), z tego w budżetach gmin (o 3,1 punktu proc.) do 30,4%, w budżetach miast na prawach powiatu (o 3,0 punktu proc.) do 32,0%, w budżetach powiatów (o 2,1 punktu proc.) do 32,2%, a w budżecie województwa samorządowego obniżył się (o 0,3 punktu proc.) do 4,2%. Najwyższy udział wydatków na finansowanie oświaty i wychowania odnotowano w budżecie gminy Mysłakowice (67,8%), a najniższy w budżecie gminy Lewin Kłodzki (8,1%). W budżetach powiatów udział wydatków na oświatę i wychowanie kształtował się w przedziale od 11,6% (Powiat Legnicki) do 54,6% (Powiat Głogowski), a w budżetach miast na prawach powiatu od 23,6% (Wałbrzych) do 34,9% (Legnica).

Odnotowany w 2023 r. wzrost wydatków przeznaczonych na finansowanie zadań dotyczących transportu i łączności znalazł wyraz w podwyższeniu ich udziału do 16,9% (o 2,7 punktu proc.), z tego w budżetach gmin (o 3,5 punktu proc.) do 11,8%, w budżetach powiatów (o 1,8 punktu proc.) do 15,8%, w budżetach miast na prawach powiatu (o 1,6 punktu proc.) do 19,9%, a w budżecie województwa samorządowego obniżył się (o 1,4 punktu proc.) do 45,0%. Najwyższy udział wydatków na finansowanie zadań związanych z transportem i łącznością odnotowano w budżecie gminy Lewin Kłodzki (67,2%), a najniższy w budżecie gminy Leśna (0,9%). W budżetach powiatów udział tych wydatków kształtował się w przedziale od 5,6% (Zgorzelecki) do 26,1% (Średzki), a w budżetach miast na prawach powiatu od 14,2% (Jelenia Góra) do 21,6% (Wrocław).

Udział wydatków przeznaczonych przez dolnośląskie JST na finansowanie zadań dotyczących gospodarki komunalnej i ochrony środowiska wzrósł do 9,4% (o 1,7 punktu proc.), z tego w budżetach miast na prawach powiatu do 9,1% (o 2,6 punktu proc.), w budżetach gmin do 12,8% (o 1,9 punktu proc.), a w budżetach powiatów i budżecie województwa samorządowego pozostał na niezmiennym poziomie (odpowiednio 0,1% i 0,3%). Największe zróżnicowanie udziału wydatków na finansowanie zadań gospodarki komunalnej i ochrony środowiska dotyczyło gmin i kształtowało się od 0,8% (Polkowice) do 57,4% (Prochowice). W przypadku budżetów miast na prawach powiatu najniższy udział odnotowało miasto Legnica — 7,4%, a najwyższy Wrocław — 9,5%.

Udział wydatków na realizację zadań z zakresu administracji publicznej w wydatkach ogółem wzrósł do 9,0% (o 0,2 punktu proc.), z tego w budżecie województwa samorządowego (o 0,3 punktu proc.) do 13,3%, w budżetach gmin (o 0,2 punktu proc.) do 9,5%, w budżetach miast na prawach powiatu (o 0,1 punktu proc.) do 6,4%, a w budżetach powiatów obniżył się (o 0,1 punktu proc.) do 11,6%. Najwyższy udział wydatków na

finansowanie zadań związanych z administracją publiczną odnotowano w budżecie gminy Dziadowa Kłoda (25,3%), a najniższy w budżecie Gminy Ścinawa (3,7%). W budżetach powiatów udział tych wydatków kształtował się w przedziale od 6,0% (Powiat Głogowski) do 24,1% (Powiat Wrocławski), a w budżetach miast na prawach powiatu od 6,0% (Legnica) do 8,4% (Wałbrzych).

Udział wydatków samorządowych na finansowanie zadań wspierania rodziny w wydatkach ogółem obniżył się do 5,6% (o 4,4 punktu proc.), z tego w budżetach gmin do 6,5% (o 5,7 punktu proc.), w budżetach miast na prawach powiatu do 5,1% (o 4,3 punktu proc.), w budżecie samorządu województwa do 0,3% (o 0,3 punktu proc.), a w budżetach powiatów pozostał na niezmiennym poziomie (6,3%). W budżetach gmin udział wydatków na wspieranie rodziny kształtował się w przedziale od 2,2% (Lewin Kłodzki) do 13,7% (Boguszów-Gorce), w budżetach powiatów od 3,6% (Powiat Oleśnicki) do 13,7% (Powiat Wałbrzyski), a w budżetach miast na prawach powiatu od 3,9% (Wrocław) do 8,8% (Wałbrzych).

Tabela 9. Struktura wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2023 r. według działów (w %)

Wyszczególnienie	Udział wydatków majątkowych według działów								
	transport i łączność (dział 600)	gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (dział 900)	gospodarka mieszkaniowa (dział 700)	Oświata i wychowanie (dział 801)	kultura fizyczna (dział 926)	kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (dział 921)	rolnictwo i łowiectwo (dział 010)	ochrona zdrowia (dział 851)	pozostałe
JST ogółem	41,1	13,1	11,8	8,2	6,9	4,0	3,3	2,9	8,7
Gminy, z tego:	31,2	15,1	17,9	8,2	6,9	5,7	4,3	1,6	9,0
– miejskie	32,6	6,4	25,6	9,2	11,5	5,0	0,0	3,4	6,3
– wiejskie	34,3	18,7	8,6	5,6	4,1	6,9	10,9	1,2	9,7
– miejsko-wiejskie	27,7	17,7	20,9	9,8	6,3	5,2	1,6	0,8	10,1
Powiaty	57,1	21,1	0,2	0,1	0,2	0,0	3,0	2,8	15,3
Miasta na prawach powiatu	56,1	9,6	4,5	10,4	11,4	2,4	0,0	0,4	5,2
Województwo samorządowe	54,2	0,1	0,4	10,0	2,0	0,7	5,0	18,5	9,2

Samodzielność finansowa JST przejawia się szczególnie swobodą w podejmowaniu decyzji dotyczących zakresu zadań inwestycyjnych finansowanych z ich budżetów.

Strukturę wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2023 r., określoną udziałem procentowym wydatków przeznaczonych na rozwój infrastruktury określonych dziedzin (działów klasyfikacji budżetowej), w łącznej kwocie ich wydatków majątkowych, przedstawia tab. 9.

Wydatki majątkowe dolnośląskich JST w 2023 r. wyniosły łącznie 7 132,3 mln zł i były o 33,2% wyższe od wykonanych w roku poprzednim (w 2022 r. wyniosły 5 354,2 mln zł). Na wzrost poziomu wydatków majątkowych korzystnie oddziaływała realizacja wydatków w ramach programów i projektów współfinansowanych ze środków UE w wysokości 1 459,3 mln zł, w tym finansowanych ze środków UE w wysokości 933,7 mln zł (w 2022 r. odpowiednio 1 118,2 mln zł i 747,0 mln zł). Najwięcej środków — 2 932,0 mln zł (41,1%) — przeznaczono na finansowanie zadań transportu i łączności (dział 600), a ich udział w wydatkach majątkowych — przy wzroście kwot wydatków w stosunku do roku poprzedniego (o 745,7 mln zł) — wzrósł o 0,3 punktu proc.

Udział wydatków na rozwój infrastruktury transportu i łączności w strukturze wydatków majątkowych:

- powiatów — wyniósł 57,1% (w 2022 r. wyniósł 52,6%) i kształtował się w przedziale od 5,0% (Lubański) do 98,8% (Kamiennogórski),
- miast na prawach powiatu — wyniósł 56,1% (w 2022 r. wyniósł 49,7%) i kształtował się w przedziale od 36,4% (Jelenia Góra) do 67,8% (Legnica),
- województwa samorządowego — obniżył się z 60,8% w 2022 r. do 54,2% w 2023 r.,
- gmin — wyniósł 31,2% (w 2022 r. wyniósł 29,9%) i kształtował się w przedziale od 0,3% (Bolków) do 95,7% (Lewin Kłodzki).

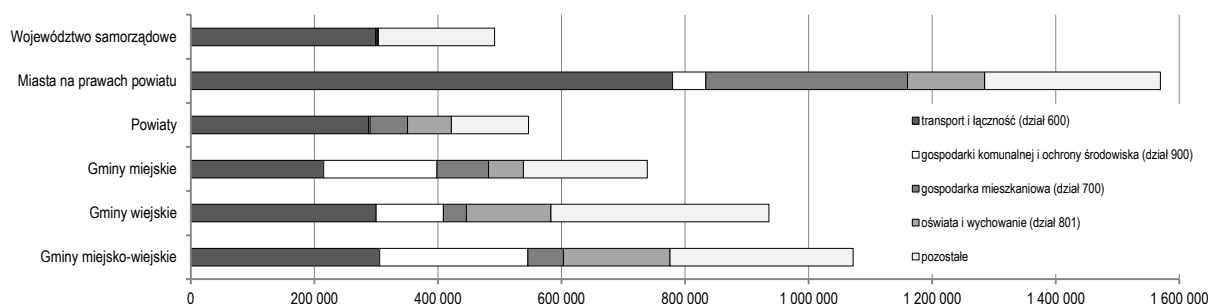
Kolejną pozycję w wydatkach majątkowych dolnośląskich JST w 2023 r. stanowiły wydatki na finansowanie zadań inwestycyjnych dotyczących oświaty i wychowania — łącznie 933,7 mln zł (o 371,6 mln zł wyższe niż w 2022 r.). Ich udział w wydatkach majątkowych wzrósł do 13,1% (w 2022 r. wyniósł 10,5%). Najwyższy udział tych wydatków dotyczył budżetów powiatów 21,1% (wzrost o 8,0 punktów proc.).

Istotnym składnikiem wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2023 r. były także wydatki na finansowanie zadań z zakresu gospodarki komunalnej i ochrony środowiska — łącznie 842,9 mln zł

(o 252,8 mln zł wyższe niż w 2022 r.). Ich udział w wydatkach majątkowych wzrósł do 11,8% (w 2022 r. wyniósł 11,0%). Podobnie jak w latach poprzednich najwyższy udział tych wydatków dotyczył budżetów gmin 17,9% (spadek o 1,5 punktu proc.).

W budżetach dolnośląskich JST w 2023 r. zauważa się wzrost udziału wydatków na finansowanie zadań inwestycyjnych dotyczących kultury fizycznej (dział: 926) o 1,1 punktu proc. — przy wzroście kwoty wydatków majątkowych w tym dziale o 199,7 mln zł w stosunku do roku poprzedniego — oraz spadek udziału wydatków majątkowych na finansowanie zadań inwestycyjnych dotyczących gospodarki mieszkaniowej (dział: 700) o 3,7 punktu proc. — przy spadku kwoty wydatków majątkowych w tym dziale o 75,0 mln zł. Wydatki na finansowanie zadań inwestycyjnych dotyczących kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (dział 921) wzrosły o 56,4 mln zł — przy spadku udziału o 0,3 punktu proc.

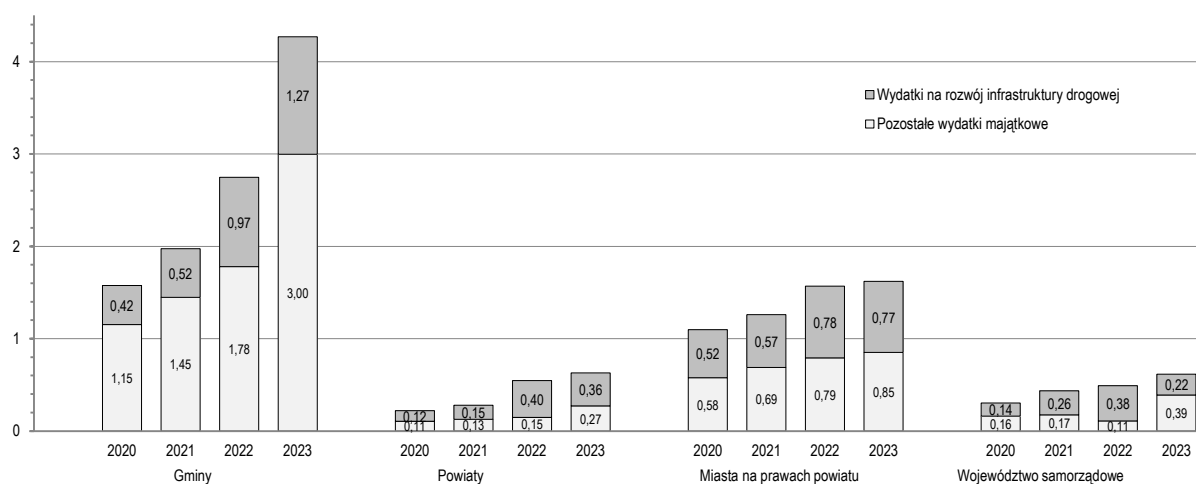
Poziom i strukturę wydatków majątkowych JST poszczególnych szczebli i typów gmin w 2023 r. według wybranych działów klasyfikacji budżetowej przedstawia rys. 9.

Rys. 9. Poziom i struktura wydatków majątkowych dolnośląskich JST w 2023 r. (w tys. zł)

Analiza zmian poziomu wydatków przeznaczonych przez dolnośląskie JST na rozwój infrastruktury drogowej w latach 2021–2023 wskazuje na obniżenie się poziomu wydatków na te zadania w budżecie województwa samorządowego (o 41,8%) oraz w budżetach powiatów (o 10,1%) i miast na prawach powiatu (o 0,8%) w porównaniu do 2022 r. W budżetach gmin odnotowano wzrost o 31,5%.

Zmiany poziomu wydatków majątkowych dolnośląskich JST w latach 2020–2023, w tym wydatków na rozwój infrastruktury drogowej (klasyfikowanych w rozdziałach 60011 i 60013–60017), przedstawiono na rys. 10.

Rys. 10. Wydatki majątkowe dolnośląskich JST w latach 2020–2023, w tym na rozwój infrastruktury drogowej (w mld zł)

7. Poziom wydatków na 1 mieszkańca

Wydatki zrealizowane przez dolnośląskie JST w 2023 r. — w przeliczeniu na 1 mieszkańca — wyniosły 10 375 zł i były wyższe o 832 zł (o 8,7%), z tego wydatki bieżące (7901 zł) były wyższe o 209 zł (o 2,7%), a wydatki majątkowe (2474 zł) były wyższe o 622 zł (o 33,7%) od wykonanych w roku poprzednim.

Po raz kolejny jednostki wszystkich szczebli i wszystkich typów gmin w regionie zrealizowały wydatki *per capita* wyższe niż w roku poprzednim. Wydatki *per capita* gmin wyniosły 7746 zł i były wyższe o 512 zł (7,1%), z czego wydatki *per capita* gmin miejskich wyniosły 7124 zł i były wyższe o 517 zł (7,8%), gmin miejsko-wiejskich wyniosły 7892 zł i były wyższe o 489 zł (6,6%), a gmin wiejskich wyniosły 8219 zł i były wyższe o 538 zł (7,0%). Wydatki dolnośląskich powiatów w przeliczeniu *na 1 mieszkańca* wyniosły 1839 zł i były wyższe o 209 zł (12,8%), a wydatki województwa samorządowego wyniosły 639 zł i były wyższe o 123 zł (23,6%) od wykonanych w roku poprzednim. Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca po raz kolejny zrealizowały miasta na prawach powiatu, których wydatki wyniosły 10 044 zł i były wyższe o 685 zł (7,3%) od wykonanych w 2022 r.

Poziom wydatków *per capita* zrealizowanych przez dolnośląskie JST w latach 2022 i 2023 zaprezentowano w tab. 10.

Tabela 10. Wydatki dolnośląskich JST na 1 mieszkańca w latach 2022 i 2023 (w zł)

Wyszczególnienie	2022			2023			Zmiana kwot wydatków		
	wydatki ogółem	z tego:		wydatki ogółem	z tego:		wydatki ogółem	z tego:	
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe
JST ogółem	9 543	7 692	1 851	10 375	7 901	2 474	832	209	622
Gminy, z tego:	7 234	5 823	1 411	7 746	5 546	2 200	512	-277	789
– miejskie	6 607	5 419	1 188	7 124	5 337	1 787	517	-82	599
– wiejskie	7 682	6 108	1 574	8 219	5 707	2 512	538	-400	937
– miejsko-wiejskie	7 404	5 935	1 469	7 892	5 592	2 300	489	-343	831
Powiaty	1 630	1 349	281	1 839	1 515	324	209	166	43
Miasta na prawach powiatu	9 359	7 700	1 659	10 044	8 326	1 718	685	626	59
Województwo samorządowe	517	347	170	639	426	213	123	80	43

Według liczby mieszkańców na dzień 30 czerwca.

Zróznicowanie poziomu wydatków dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowało się w następujących przedziałach:

- 1) gminy: od 5131 zł do 18 445 zł, z tego:
  - miejskie — od 5190 zł (Chojnów) do 15 548 zł (Polanica Zdrój),
  - wiejskie — od 5131 zł (Bolesławiec) do 18 445 zł (Lewin Kłodzki),
  - miejsko-wiejskie — od 4701 zł (Lubawka) do 17 176 zł (Ścinawa);
- 2) powiaty: od 1122 zł (Wrocławski) do 2613 zł (Milicki);
- 3) miasta na prawach powiatu: od 8966 zł (Legnica) do 10 350 zł (Wrocław).

Wyniki analiz wskazują na utrzymywanie się w regionie wysokiego zróżnicowania wydatków gmin (różnica pomiędzy najzamożniejszą a najuboższą gminą wyniosła w 2023 r. 13 314 zł) i znacznie niższego zróżnicowania wydatków powiatów (1491 zł) i miast na prawach powiatu (1384 zł). We wszystkich typach gmin wystąpiło pogłębienie różnic pomiędzy najniższymi a najwyższymi wydatkami, przy jednoczesnym obniżeniu dolnej granicy wydatków na 1 mieszkańca. W gminach miejsko-wiejskich odnotowano najwyższy spadek dolnej granicy wydatków *per capita* o 798 zł (w 2022 r. wzrost o 945 zł) oraz wzrost górnej granicy wydatków o 5420 zł (w 2022 r. spadek o 349 zł). W gminach wiejskich dolna granica wydatków została obniżona o 125 zł (w 2022 r. wzrost o 739 zł), a górna wzrosła o 5728 zł (w 2022 r. wzrost o 154 zł), natomiast w gminach miejskich odnotowano spadek dolnej granicy wydatków na 1 mieszkańca o 288 zł (w 2022 r. wzrost o 1067 zł) oraz wzrost górnej granicy o 1879 zł (w 2022 r. wzrost o 2854 zł). W budżetach powiatów wystąpił spadek dolnej granicy wydatków o 136 zł i wzrost górnej granicy o 337 zł, a jedynie w miastach na prawach powiatu odnotowano wzrost dolnej granicy wydatków o 892 zł (wzrost górnej granicy o 627 zł).

O podwyższeniu poziomu wydatków dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca zdecydował wzrost wydatków bieżących o 209 zł (o 2,7%) i wydatków majątkowych o 622 zł (o 33,7%). Wzrost poziomu wydatków majątkowych dotyczył wszystkich typów gmin, powiatów i miast na prawach powiatu. Wydatki majątkowe *per capita* w gminach miejsko-wiejskich były wyższe o 831 zł (o 56,6%), gminach wiejskich wyższe o 937 zł (o 59,6%), gminach miejskich wyższe o 599 zł (o 50,4%), miastach na prawach powiatu wyższe o 59 zł (o 3,6%), a w powiatach wyższe o 43 zł (o 15,3%). Wydatki majątkowe *per capita* województwa samorządowego wzrosły o 43 zł (o 25,3%).

W 2023 r. zróżnicowanie poziomu wydatków majątkowych JST w regionie w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowało się w następujących granicach:

1) dla gmin: od 171 zł do 12 739 zł, z tego:

- miejskich — od 568 zł (Chojnów) do 9221 zł (Polanica Zdrój),
- wiejskich — od 671 zł (Kunice) do 12 739 zł (Lewin Kłodzki),
- miejsko-wiejskich — od 171 zł (Lubawka) do 11 697 zł (Ścinawa);

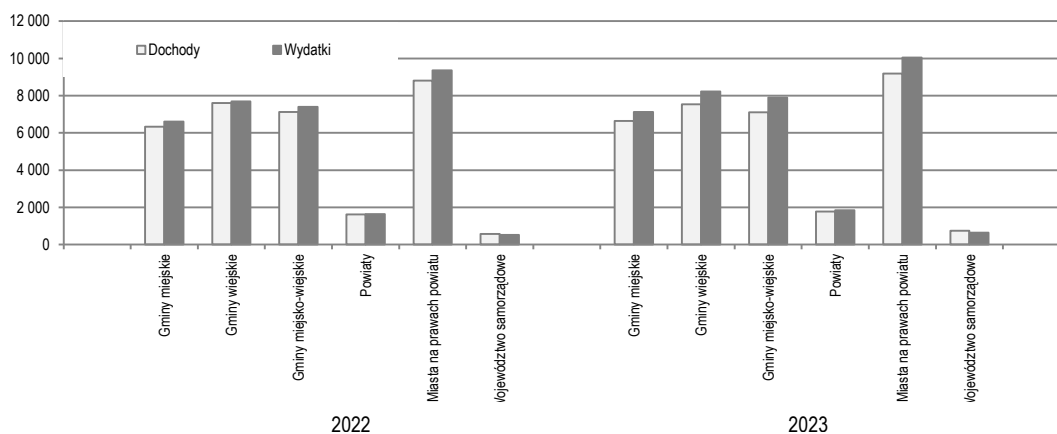
2) dla powiatów: od 170 zł (Zgorzelecki) — do 966 zł (Jaworski);

3) dla miast na prawach powiatu: od 1533 zł (Jelenia Góra) — do 1763 zł (Wrocław).

Zestawienie poziomu dochodów i wydatków *per capita* dolnośląskich JST wskazuje, że w 2023 r. wydatki te w regionie były łącznie o 668 zł wyższe od zrealizowanych dochodów (w 2022 r. wydatki były wyższe niż dochody o 264 zł).

Poziom dochodów i wydatków dolnośląskich JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca według szczebli i typów gmin przedstawia rys. 11, a według poszczególnych jednostek — zestawienie 2 zamieszczone na końcu opracowania.

Analiza danych szczegółowych dla 2023 r. wskazuje na wystąpienie ujemnej różnicy pomiędzy dochodami a wydatkami w 170 JST, z tego w 146 gminach, 20 powiatach i wszystkich miastach na prawach powiatu. Z danych tych wynika zwiększenie liczby jednostek wykazujących niedobór dochodów w porównaniu do roku poprzedniego (o 49 JST więcej).

Rys. 11. Poziom dochodów i wydatków dolnośląskich JST przypadających na 1 mieszkańca w latach 2022 i 2023 (w zł)

Dla porównania — wydatki *per capita* obliczone dla wszystkich JST w kraju wyniosły łącznie 10 211 zł i były wyższe o 857 zł (o 9,2%) od zrealizowanych w roku poprzednim, w tym wydatki majątkowe wyniosły 2470 zł i były wyższe o 754 zł (o 44,0%). Wydatki gmin wyniosły 7137 zł i były wyższe o 234 zł (o 3,4%), a wydatki powiatów wyniosły 1847 zł i były wyższe o 274 zł (o 17,4%) od wykonanych w roku poprzednim. W miastach na prawach powiatu⁶ wydatki *per capita* wyniosły 10 162 zł i były wyższe o 925 zł (o 10,0%). Wydatki *per capita* województw samorządowych wyniosły 842 zł i były wyższe o 213 zł (o 33,9%) od wykonanych w 2022 roku.

Poziom wydatków dolnośląskich gmin oraz miast na prawach powiatu w 2023 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca przedstawiono w kartogramie na końcu opracowania.

⁶ Z uwzględnieniem m.st. Warszawy.

8. Finansowanie zadań JST z udziałem środków unijnych

Polska jest beneficjentem już czwartej perspektywy Funduszy Europejskich. Korzystała z budżetów UE na lata: 2000-2006, 2007-2013, nadal korzysta na lata 2014-2020.

W ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2021-2027 Polska otrzymała ponad 76 mld euro. Środki pochodzą z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego+, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Strategię wykorzystania środków UE przyznanych Polsce określa Umowa Partnerstwa. Cele w niej określone realizowane są poprzez programy krajowe, regionalne i międzynarodowe.

Nadal wspierany będzie rozwój odnawialnych źródeł energii, ochrona środowiska m.in. poprzez bezpieczny i ekologiczny transport, rozwój e-usług, cyberbezpieczeństwo, zwiększenie konkurencyjności gospodarki, rozwój turystyki, międzynarodowa współpraca naukowa, biznesowa i samorządowa.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, środki przeznaczone na realizację Programów Operacyjnych, w części odpowiadającej wkładowi środków europejskich stanowią w budżecie państwa tzw. budżet środków europejskich, z którego wydatki realizowane są w formie płatności. Środki ujęte w budżecie środków europejskich mogą być wykorzystane wyłącznie na cele określone w umowach międzynarodowych i zgodnie z procedurami określonymi w tych umowach lub procedurami obowiązującymi przy ich wydatkowaniu, natomiast część środków odpowiadająca wkładowi krajowemu jest przekazywana w formie dotacji celowej. JST występujące w charakterze beneficjenta otrzymane środki wydatkują i rozliczają w trybie przewidzianym dla danej formy dofinansowania.

Dochody i wydatki na programy i projekty realizowane z udziałem środków pochodzących z budżetu UE określono z uwzględnieniem paragrafów odpowiednio dochodów i wydatków z czwartą cyfrą 1, 2, 7, 8 i 9 (czwartą cyfrą 1, 7 i 8 oznaczono środki pochodzące z budżetu UE, zaś cyfrą 2 i 9 oznaczono współfinansowanie programów ze źródeł krajowych).

Tabela 11. Dochody i wydatki na realizację programów z udziałem środków UE (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Dochody						Wydatki					
	2022			2023			2022			2023		
	ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego		ogółem na programy	z tego	
		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**		środki UE*	środki krajowe (współfinansowanie)**
JST ogółem	1 227 280	1 154 802	72 478	994 675	955 426	39 248	1 474 434	1 048 593	425 841	1 712 573	1 149 116	563 457
Gminy, z tego:	552 712	548 482	4 230	536 854	531 807	5 047	681 517	534 286	147 231	835 582	609 506	226 077
– miejskie	137 823	136 010	1 813	148 433	146 667	1 765	212 980	152 572	60 408	250 794	166 526	84 269
– wiejskie	167 918	167 086	833	103 392	102 865	527	193 044	158 875	34 169	160 783	130 039	30 745
– miejsko-wiejskie	246 971	245 387	1 585	285 029	282 275	2 754	275 492	222 839	52 653	424 005	312 941	111 063
Powiaty	105 765	97 484	8 281	131 542	123 962	7 579	120 724	103 095	17 629	136 341	116 982	19 359
Miasta na prawach powiatu	310 941	303 184	7 756	171 756	166 912	4 844	405 166	224 976	180 189	470 554	227 130	243 425
Województwo samorządowe	257 863	205 652	52 211	154 523	132 745	21 777	267 028	186 236	80 792	270 095	195 498	74 597
Dotacje i środki §§ 200 i 620	84 176	54 943	29 233	76 555	63 030	13 525	36 555	12 400	24 156	15 537	6 182	9 355
Dotacje i środki §§ 205 i 625	1 106 350	1 072 159	34 192	893 540	873 087	20 454	24 069	17 065	7 005	17 882	12 568	5 314

* Paragrafy z czwartą cyfrą: 1, 7, 8. ** Paragrafy z czwartą cyfrą: 2, 9.

Z rocznych sprawozdań z wykonania budżetu dolnośląskich JST za 2023 rok wynika, iż łączna kwota dochodów otrzymanych na finansowanie programów realizowanych z udziałem środków UE wyniosła 994,7 mln zł (87,6% planu), w tym na zadania bieżące 233,6 mln zł (103,9% planu), a na zadania majątkowe 761,1 mln zł (83,5% planu). W stosunku do 2022 r. nastąpił spadek dofinansowania o 232,6 mln zł, tj. o 19,0%.

Dochody i wydatki dolnośląskich JST związane z realizacją programów z udziałem środków UE w latach 2022 i 2023 przedstawia tab. 11.

Dochody przekazane dolnośląskim JST w 2023 r. na realizację programów z udziałem środków UE wyniosły łącznie 994,7 mln zł, z tego:

- 1) środki pochodzące z budżetu UE wyniosły 955,4 mln zł, z czego przeznaczono dla:
  - a) województwa samorządowego — 132,7 mln zł, tj. 13,9% wszystkich środków (w 2022 r. — 17,8%),
  - b) miast na prawach powiatu — 166,9 mln zł, tj. 17,5% (w 2022 r. — 26,3%),
  - c) powiatów — 124,0 mln zł, tj. 13,0% (w 2022 r. — 8,4%),
  - d) gmin ogółem — 531,8 mln zł, tj. 55,7%, (w 2022 r. — 47,5%),
z tego:
    - gmin miejskich — 146,7 mln zł, tj. 15,4% (w 2022 r. — 11,8%),
    - gmin wiejskich — 102,9 mln zł, tj. 10,8% (w 2022 r. — 14,5%),
    - gmin miejsko-wiejskich — 282,3 mln zł, tj. 29,5% (w 2022 r. — 21,2%);
- 2) współfinansowanie krajowe — wyniosło 39,2 mln zł, stanowiąc 3,9% otrzymanych dochodów, przy czym 21,8 mln zł, tj. 55,5% tych środków spłynęło do budżetu województwa samorządowego.

Wśród miast na prawach powiatu najwięcej środków na realizację programów unijnych pozyskały: Wrocław (100,1 mln zł), Wałbrzych (35,4 mln zł) i Jelenia Góra (28,4 mln zł), wśród gmin: Ścinawa (62,8 mln zł), Bolesławiec m. (19,9 mln zł), Chocianów (19,4 mln zł), Kłodzko m. (18,5 mln zł) i Stoszowice (18,0 mln zł) a wśród powiatów: Jaworski (17,7 mln zł), Lubiński (12,8 mln zł) i Zgorzelecki (12,3 mln zł).

W relacji do wykonanych dochodów ogółem dolnośląskich JST, udział dochodów na realizację programów zmniejszył się z 4,6% w 2022 r. do 3,6% w 2023 r., a w budżetach JST poszczególnych szczebli i typów gmin wyniósł:

- a) w budżecie województwa samorządowego — 7,2% dochodów (w 2022 r. — 15,4%),
- b) w budżetach miast na prawach powiatu — 2,0% dochodów (w 2022 r. — 3,7%),
- c) w budżetach powiatów — 3,8% dochodów (w 2022 r. — 3,3%),
- d) w budżetach gmin ogółem — 3,9% dochodów (w 2022 r. — 4,0%),
z tego:
  - w budżetach gmin miejskich — 3,6% dochodów (w 2022 r. — 3,5%),
  - w budżetach gmin wiejskich — 2,4% dochodów (w 2022 r. — 3,7%),
  - w budżetach gmin miejsko-wiejskich — 4,8% dochodów (w 2022 r. — 4,8%).

Wydatki dolnośląskich JST na realizację programów i projektów z udziałem środków UE wyniosły łącznie 1 712,6 mln zł i były o 238,1 mln zł wyższe od wykonanych w roku poprzednim (w 2022 r. wyniosły 1 474,4 mln zł), z tego w budżetach:

- a) województwa samorządowego — wyższe o 3,1 mln zł, o 1,1%,
- b) miast na prawach powiatu — wyższe o 65,4 mln zł, o 16,1%,
- c) powiatów — wyższe o 15,6 mln zł, o 12,9%,
- d) gmin ogółem — wyższe o 154,1 mln zł, o 22,6%,
z tego:
  - gmin miejskich — wyższe o 37,8 mln zł, o 17,8%,
  - gmin wiejskich — niższe o 32,3 mln zł, o 16,7%,
  - gmin miejsko-wiejskich — wyższe o 148,5 mln zł, o 53,9%.

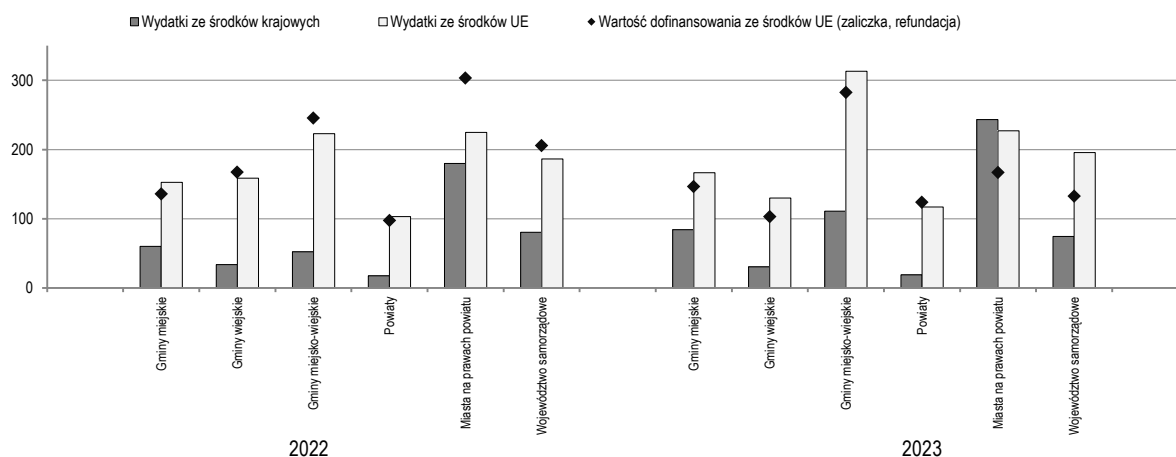
Wyniki porównań wykonania budżetów dolnośląskich JST z danymi z wykonania budżetów wszystkich JST w kraju wskazują, że w łącznej kwocie wydatków na finansowanie programów z udziałem środków UE (1 712,6 mln zł):

- wydatki o charakterze majątkowym w budżetach dolnośląskich JST wyniosły 1 459,3 mln zł i stanowiły 85,2% wartości realizowanych programów (dla wszystkich JST w kraju stanowiły 81,1%),
- wydatki bieżące w budżetach dolnośląskich JST wyniosły 253,3 mln zł, tj. 14,8% wszystkich środków przeznaczonych na programy i projekty unijne (dla wszystkich JST w kraju stanowiły 18,9%).

Udział wydatków na realizację programów i projektów unijnych w wydatkach ogółem dolnośląskich JST wzrósł w stosunku do roku ubiegłego i wyniósł 5,7% (w 2022 r. — 5,3%), a w budżetach JST poszczególnych szczebli i typów gmin kształtował się następująco:

a) w województwie samorządowym — 14,6% wydatków ogółem	(w 2022 r. — 17,9%),
b) w miastach na prawach powiatu — 5,0% wydatków ogółem	(w 2022 r. — 4,6%),
c) w powiatach — 3,8% wydatków ogółem	(w 2022 r. — 3,8%),
d) w gminach ogółem — 5,6% wydatków ogółem	(w 2022 r. — 4,8%),
z tego:	
- w gminach miejskich — 5,7% wydatków ogółem	(w 2022 r. — 5,2%),
- w gminach wiejskich — 3,4% wydatków ogółem	(w 2022 r. — 4,2%),
- w gminach miejsko-wiejskich — 7,2% wydatków ogółem	(w 2022 r. — 5,1%).

Wydatki na realizację programów z udziałem środków UE w 2023 r. wykazały budżety 164 gmin — łącznie 835,6 mln zł, w tym najwyższe w budżetach gmin miejskich: Kłodzko (40,9 mln zł), Bolesławiec (39,0 mln zł), Jawor (29,3 mln zł), gmin wiejskich: Stoszowice (27,1 mln zł), Czarny Bór (14,0 mln zł) i Domaniów (11,2 mln zł) oraz gmin miejsko-wiejskich: Ścinawa (98,5 mln zł), Chocianów (30,6 mln zł), Twardogóra (24,0 mln zł) i Wołów (19,4 mln zł). W budżecie gminy Ruja nie odnotowano żadnych wydatków na realizację programów i projektów z udziałem środków UE. Wydatki 4 miast na prawach powiatu wyniosły łącznie 470,6 mln zł, z tego: Wrocław 345,9 mln zł, Wałbrzych 74,9 mln zł, Jelenia Góra 41,9 mln zł i Legnica 7,9 mln zł. Wydatki województwa samorządowego wyniosły 270,1 mln zł, w tym przekazane w formie dotacji dla podmiotów realizujących w wysokości 23,8 mln zł. Wydatki 26 powiatów zamknęły się kwotą 136,3 mln zł, a najwyższe dotyczyły Powiatu Jaworskiego (17,8 mln zł), Powiatu Wołowskiego (14,9 mln zł) i Powiatu Polkowickiego (10,4 mln zł).

Rys. 12. Wydatki na programy realizowane z udziałem środków UE oraz poziom dofinansowania z budżetu Unii w latach 2022 i 2023 (w mln zł)

Wydatki na programy realizowane z udziałem środków UE oraz poziom dofinansowania ze środków UE w latach 2022 i 2023 przedstawia rys. 12

Prezentacja graficzna pozwala zaobserwować skalę zmian w poziomie realizacji programów i projektów z udziałem środków UE dla poszczególnych szczebli i typów gmin. Największy wzrost wydatków na programy unijne, odnotowały gminy miejsko-wiejskie (wzrost o 53,9%), zaś najniższy dotyczył gmin wiejskich (spadek o 16,7%). Z analizy dochodów wynika, że kwotę dofinansowania ze środków UE w 2023 r. określiły dotacje i płatności (w szczególności dochody w §§ 205 i 625) — łącznie 893,5 mln zł.

JST kontynuowały realizację projektów starej perspektywy finansowej, jednak wiele z nich aplikowało o fundusze w ramach nowej perspektywy na lata 2021 – 2027. Według informacji podanych na Portalu Funduszy Europejskich — do 12 maja 2024 r. z beneficjentami podpisano 3 585 umów o dofinansowanie projektów o wartości wydatków kwalifikowalnych 73,6 mld zł, w tym 58,9 mld zł dofinansowania UE.

W strukturze wydatków na realizację programów i projektów z udziałem środków UE dominowały te, na zadania realizowane w ramach działów:

- transport i łączność (dział 600) — 543,6 mln zł, tj. 31,7% (w 2022 r. – 483,6 mln zł),
- oświata i wychowanie (dział 801) — 374,3 mln zł, tj. 21,9% (w 2022 r. – 288,6 mln zł),
- gospodarka komunalna i ochrona środowiska (dział 900) — 360,3 mln zł, tj. 21,0% (w 2022 r. – 269,6 mln zł),
- administracja publiczna (dział 750) — 105,0 mln zł, tj. 6,1% (w 2022 r. – 123,4 mln zł),
- kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (dział 921) — 71,5 mln zł, tj. 4,2% (w 2022 r. – 53,9 mln zł),
- turystyka (dział 630) — 57,0 mln zł, tj. 3,3% (w 2022 r. – 22,1 mln zł),
- rolnictwo i łowiectwo (dział 010) — 44,2 mln zł, tj. 2,6% (w 2022 r. – 48,9 mln zł),
- działalność usługowa (dział 710) — 29,4 mln zł, tj. 1,7% (w 2022 r. – 4,2 mln zł),
- pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853) — 26,5 mln zł, tj. 1,5% (w 2022 r. – 50,1 mln zł),
- pomoc społeczna (dział 852) — 19,0 mln zł, tj. 1,1% (w 2022 r. – 33,1 mln zł).

Wydatki na zadania w pozostałych działach wyniosły łącznie 53,7 mln zł i stanowiły 3,1% kwoty wykonanych wydatków na programy i projekty realizowane z udziałem środków UE.

Podobnie jak w roku ubiegłym, najczęściej projektów realizowanych było w działach 600, 801 i 900. Wydatki w tych działach skumulowały 1 278,2 mln zł, tj. 74,6% środków przeznaczonych przez dolnośląskie JST na programy i projekty unijne.

9. Analiza realizacji wybranych zadań ustawowych — ochrona środowiska, gospodarka komunalna i profilaktyka uzależnień

Katalog zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego określają ustawy ustrojowe oraz przepisy prawa materialnego. Ustawy o samorządzie gminnym, powiatowym i województwa nakładają na samorzady m.in. obowiązek prowadzenia działań w zakresie ochrony środowiska mających odzwierciedlenie w gminnych, powiatowych i wojewódzkich programach ochrony środowiska. Sposoby finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r. poz. 54, z późn. zm.), nadając samorządom prawo do udziału w dochodach z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, zaznaczając jednocześnie, że wydatki na cele związane z ochroną środowiska nie mogą być niższe od kwoty wpływów z opłat i kar (art. 403 ust. 1 i 2 ustawy) pomniejszonych o nadwyżkę z tytułu tych dochodów przekazywaną do wojewódzkich funduszy. Prowadzenie gospodarki odpadami komunalnymi reguluje ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2024 r. poz. 399), na mocy której gminy mają obowiązek gromadzenia, wywozu i zagospodarowania odpadów komunalnych. Za wykonane usługi zagospodarowania odpadów gminy lub związki gmin pobierają opłaty stanowiące ich dochód (art. 6r ust. 1 i 1a ustawy), który nie może być przeznaczony na cele niezwiązane z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami (art. 6r ust. 1aa ustawy). Do zadań własnych województw samorządowych i gmin należy również przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii. W celu finansowania działań profilaktyki samorządom województw przyznano dochody z opłat za zezwolenia na obrót hurtowy napojami do 18% zaw. alkoholu, a gminom prawo do opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych – odpowiednio na podstawie art. 9 ust. 2 oraz art. 9³ ust. 3 pkt 1 i art. 11¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151). Dochody te nie mogą być przeznaczone na cele niezwiązane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii.

W 2023 r. dolnośląskie jednostki samorządu terytorialnego (wraz ze związkami międzygminnymi utworzonymi w celu realizacji zadań związanych z ochroną środowiska) wykonały, sklasyfikowane w dziale 900 — Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, dochody ogółem w wysokości 1 880,8 mln zł, co stanowiło 91,8% zakładanego planu i wydatki w wysokości 3 042,2 mln zł (88,5% planu). W stosunku do roku poprzedniego dochody wzrosły o 440,3 mln zł, a wydatki o 716,1 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody te wyniosły 652 zł, a wydatki 1055 zł.

Poziom dochodów związanych z ochroną środowiska dolnośląskich JST w latach 2022 i 2023 wraz z dynamiką przedstawia tab. 12.

**Tabela 12. Dochody dolnośląskich JST w latach 2022 i 2023
— ochrona środowiska**

Wyszczególnienie	Dochody w dziale 900 — Ochrona środowiska						Dynamika dochodów (2022 = 100)		
	2022			2023			ogółem	z tego:	
	ogółem	z tego:		ogółem	z tego:			bieżące	majątkowe
		bieżące	majątkowe		bieżące	majątkowe			
[tys. zł]						[%]			
JST ogółem	1 440 494	1 206 084	234 410	1 880 793	1 525 693	355 100	130,6	126,5	151,5
Gminy, z tego:	830 641	616 158	214 483	1 012 858	691 554	321 304	121,9	112,2	149,8
– miejskie	282 966	201 598	81 368	332 076	221 575	110 501	117,4	109,9	135,8
– wiejskie	209 827	176 467	33 360	259 378	202 623	56 755	123,6	114,8	170,1
– miejsko-wiejskie	337 848	238 093	99 755	421 404	267 356	154 048	124,7	112,3	154,4
Powiaty	8 232	8 231	1	9 595	8 794	801	116,6	106,8	80 100,0
Miasta na prawach powiatu	380 246	375 186	5 060	599 068	585 399	13 669	157,5	156,0	270,1
Województwo samorządowe	2 875	2 800	75	2 814	2 794	20	97,9	99,8	26,7
Związki międzygminne	218 500	203 709	14 791	256 458	237 152	19 306	117,4	116,4	130,5

Należy zauważyć, że wzrost dochodów w dziale 900 był m.in. efektem zwiększenia wpływów gmin z opłat za gospodarowanie odpadami (§ 049). Po wyłączeniu tego źródła dochodów kwota środków pozyskanych w dziale była wyższa w stosunku do 2022 r. o 149,7 mln zł.

Analiza źródeł dochodów JST klasyfikowanych w dziale 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska wskazuje, że zdecydowanie największy udział miały wpływy z opłat za gospodarowanie odpadami (§049) — 65,6% wszystkich dochodów, dotacje w ramach projektów UE (§ 625) — 10,3% i środki otrzymane z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na realizację zadań inwestycyjnych (§ 637) — 7,0%. Wpływy z usług (§ 083) stanowiły 6,3% dochodów. Dochody własne stanowiły 79,6% wpływów klasyfikowanych w tym dziale (1 497,2 mln zł), a pozostałe 20,4% (383,6 mln zł) to dotacje celowe i środki pozyskane z budżetu państwa, funduszy celowych i od innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych.

Największy udział w wydatkach dolnośląskich JST zrealizowanych w dziale 900 stanowiły w 2023 r. koszty zakupu usług (§ 430) — 1 760,3 mln zł i zakupu energii (§ 426) — 184,4 mln zł, które stanowiły łącznie 63,9% wszystkich wydatków, oraz wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne (§§ 605 i 606) — 628,4 mln zł, czyli 20,7%. Poziom nakładów inwestycyjnych dolnośląskich JST przeznaczonych na ochronę środowiska zwiększył się w stosunku do roku poprzedniego o 194,4 mln zł, tj. o 44,8%, przy jednoczesnym wzroście wydatków bieżących na zakup usług i energii o 431,1 mln zł, tj. o 28,5%.

Poziom wydatków przeznaczonych na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska dolnośląskich JST w latach 2022 i 2023 przedstawia tab. 13.

**Tabela 13. Wydatki dolnośląskich JST w latach 2022 i 2023
— ochrona środowiska**

Wyszczególnienie	Wydatki w dziale 900 — Ochrona środowiska											
	2022						2023					
	ogółem	bieżące	z tego:		majątkowe	w tym:	ogółem	bieżące	z tego:		majątkowe	w tym:
			wynagrodzenia i pochodne	dotacje					wynagrodzenia i pochodne	dotacje		
[tys. zł]												
JST ogółem	2 326 174	1 714 544	71 837	29 625	611 630	69 316	3 042 228	2 166 269	80 100	30 494	875 959	70 855
Gminy, z tego:	1 538 421	1 006 261	47 558	24 421	532 160	61 386	1 923 800	1 158 082	50 818	24 871	765 718	62 889
– miejskie	506 729	323 571	7 763	4 449	183 158	11 371	653 136	371 777	8 371	4 808	281 359	11 371
– wiejskie	399 334	290 165	12 953	16 999	109 169	25 680	452 659	328 519	13 480	16 301	124 140	26 116
– miejsko-wiejskie	632 358	392 525	26 842	2 973	239 833	24 335	818 005	457 786	28 967	3 762	360 219	25 402
Powiaty	3 619	1 296	55	160	2 323	719	2 945	1 442	46	204	1 503	719
Miasta na prawach powiatu	571 658	517 725	18 568	4 486	53 933	5 609	864 507	791 268	22 906	4 734	73 239	5 609
Województwo samorządowe	4 297	2 659	1 414	15	1 638	1 602	6 327	3 922	1 489	45	2 405	1 638
Związki międzygminne	208 179	186 603	4 242	543	21 576	0	244 649	211 555	4 841	640	33 094	0

Koszty obsługi systemu gospodarki odpadami komunalnymi (rozdział 90002), jakie poniosły dolnośląskie gminy i związki międzygminne, zamknęły się w 2023 r. kwotą 1 334,1 mln zł (94,5%

planowanych wydatków), tj. o 342,5 mln zł więcej niż w roku poprzednim, i prawie w całości dotyczyły zakupu usług (§ 430) — 91,9% wszystkich wydatków w rozdziale. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki te wyniosły 463 zł. Wpływy uzyskane w 2023 r. z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi wyniosły 1 234,4 mln zł (wykonanie na poziomie 99,0% planu) i były wyższe od roku poprzedniego o 290,6 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody wyniosły 428 zł. Spośród 169 dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatów dla 25 JST zadania związane z gospodarką odpadami realizują powołane m.in. do tego celu związki międzygminne: Związek Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego „ZGPD-7”, Związek Międzygminny „Śleza-Oława”, Związek Gmin Zagłębia Miedziowego oraz Związek Międzygminny „EKO Siódemka” i związek „Eko-Przyszłość w Nowej Soli”, mające siedzibę na terenie woj. wielkopolskiego i lubuskiego, a do których należą dolnośląskie gminy — odpowiednio Cieszków i gmina wiejska Głogów.

Wysokość dochodów i wydatków związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi dolnośląskich JST w latach 2022 i 2023, w tym w przeliczeniu na 1 mieszkańca, przedstawia tab. 14.

Mimo dalszego zwiększenia wpływów w wyniku podnoszenia stawek opłat za wywóz odpadów komunalnych, system nadal nie był samofinansujący się — ze względu na równoległe rosnące koszty wywozu i przetwarzania nieczystości. Z porównania wydatków JST na funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami z wpływami z opłat wynika, że w 2023 r. jednostki te dopłaciły per saldo do systemu ze środków własnych 99,7 mln zł, czyli o 51,9 mln zł więcej niż roku poprzednim. Uwzględniając jedynie budżet bieżący, wpływy z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi były niższe od wydatków niemajątkowych na funkcjonowanie systemu (klasyfikowanych w rozdziale 90002) o 44,5 mln zł.

Tabela 14. Wykonanie dochodów i wydatków dolnośląskich JST w latach 2022 i 2023 — gospodarka komunalna

Wyszczególnienie	2022				2023			
	wpływy z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi (rozdział 90002 § 049)		wydatki związane z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami (rozdział 90002)		wpływy z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi (rozdział 90002 § 049)		wydatki związane z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami (rozdział 90002)	
	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]
JST ogółem*	943 790	326	991 606	343	1 234 401	428	1 334 060	463
Gminy**, z tego:	521 520	312	574 691	344	581 175	352	682 381	413
– miejskie	178 989	342	183 751	351	194 563	376	220 208	426
– wiejskie	143 512	281	176 013	345	163 645	343	202 143	424
– miejsko-wiejskie	199 019	311	214 927	336	222 967	339	260 030	396
Miasta na prawach powiatu	330 322	349	313 779	332	542 255	575	537 925	570
Związki międzygminne	91 948	342	103 136	384	110 971	400	113 754	410

* Bez województwa samorządowego i powiatów.

** Dla per capita — z wyłączeniem gmin wchodzących w skład związków międzygminnych, realizujących zadania z zakresu gospodarki odpadami.

Największe różnice pomiędzy dochodami a wydatkami w 2023 r. wystąpiły w gminach wiejskich, które łącznie dopłaciły 38,5 mln zł, tj. kwotę odpowiadającą 19,0% wszystkich kosztów poniesionych na utrzymanie przez ten typ samorządów systemów gospodarowania odpadami, następnie w gminach miejsko-wiejskich — 37,1 mln zł (14,3%) i miejskich — 25,6 mln zł (11,6%). Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że gminy miały najniższy wskaźnik wykonania dochodów — na poziomie 95,3%, przy zbliżonym do pozostałych rodzajów JST wykonania wydatków — 95,8%. Miasta na prawach powiatu i związki międzygminne, których działalnością statutową jest m.in. gospodarka komunalna i utrzymanie czystości na terenie gmin należących do związku, charakteryzowały się najlepszym wykonaniem dochodów — odpowiednio 102,3% i 103,9%, co przy prawidłowym określeniu wysokości stawek opłat w stosunku do kosztów, w przypadku powiatów grodzkich, dało efekt w postaci najlepiej zbilansowanych budżetów w zakresie finansowania systemu gospodarowania odpadami (uzyskanie nadwyżek przez miasta na prawach powiatu w wysokości 4,3 mln zł, tj. 0,8% wszystkich kosztów funkcjonowania systemu). Związki międzygminne w analogicznym okresie wypracowały deficyt w wysokości 2,8 mln zł, tj. 2,4% wszystkich wydatków).

Dynamikę zmian dochodów i wydatków oraz finansowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi dolnośląskich JST w latach 2022 i 2023 przedstawiają tabele 15 i 16.

Tabela 15. Dynamika dochodów i wydatków związanych z gospodarowaniem odpadami przez dolnośląskie JST w 2023 r. — gospodarowanie odpadami komunalnymi

Wyszczególnienie	Wykonanie planu dochodów	Wykonanie planu wydatków	Dynamika dochodów [2022 r. = 100]	Dynamika wydatków [2022 r. = 100]
JST ogółem*	99,0	95,6	130,8	132,2
Gminy, z tego:	95,3	95,8	111,4	113,1
– miejskie	96,8	93,8	108,7	112,5
– wiejskie	95,1	95,0	114,0	110,9
– miejsko-wiejskie	94,1	98,1	112,0	115,3
Miasta na prawach powiatu	102,3	95,7	164,2	171,0
Związki międzygminne	103,9	93,2	120,7	117,1

* Bez województwa samorządowego i powiatów.

Analiza wykonania dyspozycji art. 6r ust. 1aa ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach przez porównanie dochodów (§ 049) i wydatków ogółem w rozdziale 90002 dla jednostek samorządu, które we własnym zakresie realizują zadania związane z gospodarką odpadami wykazała, że w przypadku 38 gmin i dwóch związków międzygminnych wpływy z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami były wyższe od wydatków na pokrycie kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami o sumaryczną kwotę 40,3 mln zł. W 2022 r. były to 42 gminy, a wartość nadwyżek zamknęła się w kwocie 47,6 mln zł. Zgodnie z art. 6r ust. 2c gmina może przeznaczyć niewykorzystane środki pochodzące z opłat za gospodarowanie odpadami na pokrycie kosztów utrzymania systemu w roku kolejnym.

Tabela 16. Finansowanie systemu gospodarowania odpadami przez dolnośląskie JST w latach 2022 i 2023 — gospodarka komunalna

Wyszczególnienie	Wpływy z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi		Wydatki związane z funkcjonowaniem systemu gospodarowania odpadami		Finansowanie systemu [dochody – wydatki]		Wskaźnik finansowania systemu [(dochody-wydatki)/wydatki]	
	(rozdział 90002 § 049)		(rozdział 90002)		[tys. zł]		[%]	
	[tys. zł]		[tys. zł]		[tys. zł]		[%]	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
JST ogółem*	943 790	1 234 401	991 606	1 334 060	-47 816	-99 659	-4,8	-7,5
Gminy, z tego:	521 520	581 175	574 691	682 381	-53 171	-101 206	-9,3	-14,8
– miejskie	178 989	194 563	183 751	220 208	-4 762	-25 645	-2,6	-11,6
– wiejskie	143 512	163 645	176 013	202 143	-32 501	-38 498	-18,5	-19,0
– miejsko-wiejskie	199 019	222 967	214 927	260 030	-15 908	-37 063	-7,4	-14,3
Miasta na prawach powiatu	330 322	542 255	313 779	537 925	16 543	4 330	5,3	0,8
Związki międzygminne	91 948	110 971	103 136	113 754	-11 188	-2 783	-10,8	-2,4

* Bez województwa samorządowego i powiatów.

Jednostki realizujące zadania związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii zaplanowały w 2023 r. dochody z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na obrót hurtowy i na sprzedaż napojów alkoholowych w wysokości 109,5 mln zł, tj. o 4,8 mln zł wyższe niż w roku poprzednim, a wykonały na poziomie 117,3 mln (107,2% planu) — o 4,0 mln zł wyższe niż w 2022 r. Pomimo ogólnego wzrostu dochodów z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż alkoholu, gminy i miasta na prawach powiatu odnotowały wyraźny spadek w stosunku do 2022 r. wpływów z opłaty od sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach nieprzekraczających 300 ml, w której mają 50% udział — o 7,2 mln zł, tj. o 22,8%. Planowane w 2023 r. wydatki na profilaktykę uzależnień wyniosły 131,0 mln zł (o 10,3 mln zł wyższe w stosunku do roku poprzedniego), a wykonane 111,8 mln zł (85,3% planu), co oznacza, że były o 16,8 mln zł wyższe niż rok wcześniej. Różnica pomiędzy planowanymi wydatkami a dochodami wyniosła w skali województwa *per saldo* 21,5 mln zł, natomiast uwzględniając wykonanie wydatki były niższe *per saldo* od dochodów o 5,5 mln zł.

Zestawienie dochodów i wydatków dolnośląskich JST związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii w latach 2022 i 2023, w tym w przeliczeniu na 1 mieszkańca, przedstawia tab. 17.

**Tabela 17. Dochody i wydatki dolnośląskich JST w latach 2022 i 2023
— profilaktyka uzależnień**

Wyszczególnienie	2022				2023			
	wplywy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż alkoholu (§§ 027, 048)		wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi i zwalczanie narkomanii (rozdz. 85153 i 85154)		wplywy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż alkoholu (§§ 027, 048)		wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi i zwalczanie narkomanii (rozdz. 85153 i 85154)	
	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]	ogółem [tys. zł]	per capita [zł]
JST ogółem	113 347	39,19	94 966	32,84	117 340	40,70	111 812	38,78
Gminy, z tego:	71 227	36,60	60 662	31,17	72 188	37,21	68 559	35,34
– miejskie	28 557	45,92	24 366	39,18	29 366	47,73	26 746	43,47
– wiejskie	17 402	29,28	15 237	25,64	17 305	30,02	17 184	29,80
– miejsko-wiejskie	25 268	34,62	21 059	28,86	25 517	34,11	24 629	32,92
Miasta na prawach powiatu	41 229	43,58	33 345	35,25	44 250	46,91	41 972	44,50
Województwo samorządowe	891	0,31	960	0,33	902	0,31	1 281	0,44

10. Przychody i rozchody budżetów

W 2023 r. przychody budżetów JST województwa dolnośląskiego wyniosły łącznie 5 625,7 mln zł i były o 366,1 mln zł wyższe od zrealizowanych w roku poprzednim.

Przychody pochodzące :

- z zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji (przychody zwrotne) wyniosły łącznie 2 322,9 mln zł i stanowiły 41,3 % wszystkich przychodów (w 2022 r. wyniosły 1 144,9 mln zł i stanowiły 21,8% przychodów),
- z nadwyżek z lat ubiegłych, z tego:
  - nadwyżki budżetowej w wysokości 926,4 mln zł,
  - wolnych środków w wysokości 1 557,6 mln zł,
  - niewykorzystanych środków pieniężnych, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 8 u.f.p. w wysokości 726,7 mln zł,
 wyniosły łącznie 3 210,7 mln zł i stanowiły 57,1% wszystkich przychodów (w 2022 r. nadwyżki z lat ubiegłych wynosiły 4 096,5 mln zł i stanowiły 77,9% przychodów).
- ze spłat pożyczek udzielonych wyniosły 27,4 mln zł, co określiło ich udział w strukturze przychodów na poziomie 0,5% (w 2022 r. wyniosły 13,1 mln zł i stanowiły 0,2% przychodów).

Przychody i rozchody budżetów według kategorii JST przedstawia tab. 18.

Tabela 18. Przychody i rozchody budżetów dolnośląskich JST w 2023 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Przychody					Rozchody		Zmiana kwot przychodów zwrotnych (3 – 8)
	ogółem	zaciągnięte kredyty, pożyczki oraz obligacje	w tym:			ogółem	w tym: spłata kredytów, pożyczek i wykup obligacji	
			nadwyżka budżetu*	niewykorzystane środki**	wolne środki***			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
JST ogółem	5 625 737	2 322 860	926 357	726 704	1 557 600	1 054 236	891 760	1 431 100
Gminy, w tym:	3 252 449	1 139 488	598 014	455 526	971 263	500 304	412 106	727 382
– miejskie	774 649	299 782	65 944	99 918	281 560	182 044	114 769	185 013
– wiejskie	1 246 475	294 968	468 054	158 656	313 789	119 245	107 702	187 266
– miejsko-wiejskie	1 231 324	544 737	64 016	196 953	375 914	199 016	189 635	355 103
Powiaty	535 680	83 820	162 100	49 630	239 377	54 625	50 171	33 650
Miasta na prawach powiatu	1 491 769	1 099 553	0	134 857	254 906	307 987	293 484	806 069
Województwo samorządowe	345 840	0	166 242	86 691	92 054	191 320	136 000	-136 000

* nadwyżka budżetu z lat ubiegłych pomniejszona o niewykorzystane środki pieniężne, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 8 u.f.p.

** niewykorzystane środki pieniężne, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 8 u.f.p.

*** wolne środki, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 u.f.p.

Struktura przychodów dolnośląskich JST w 2023 r. wskazuje na zwiększenie udziału przychodów pochodzących z zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji w przychodach ogółem, przy jednoczesnym spadku udziału przychodów z tytułu nadwyżek z lat ubiegłych. Wyniki ustaleń wskazują, że przychody pochodzące z zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji w 2023 r. były łącznie wyższe o 1 178,0 mln zł (o 102,9%) od zrealizowanych w 2022 r. Z kolei przychody pochodzące z nadwyżek z lat ubiegłych były łącznie niższe o 885,9 mln zł (o 21,6%), w tym niewykorzystane środki pieniężne, o których mowa w art. 217 ust.2 pkt. 8 u.f.p. niższe o 322,0 mln zł. Udział przychodów pochodzących z zaciągniętych w 2023 r. kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji zwiększył się o 19,5 punktu proc., z kolei udział nadwyżek z lat ubiegłych uległ obniżeniu o 20,8 punktu proc.).

Wielkość przychodów w 2023 r. określiły w szczególności:

- przychody pochodzące z zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji (przychody zwrotne) — łącznie w kwocie 2 322,9 mln zł, które pozyskało i włączyło w finansowanie budżetu 129 JST (113 gminy, 13 powiatów, 3 miasta na prawach powiatu), dla porównania — w 2022 r. wystąpiły w budżetach 95 JST, łącznie na kwotę 1 144,9 mln zł;
- przychody pochodzące z wolnych środków, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 u.f.p. — łącznie w kwocie 1 557,6 mln zł (27,7% przychodów), które wystąpiły w przychodach budżetu 180 JST (150 gmin, 25 powiatów, 4 miast na prawach powiatu i województwa), dla porównania — w 2022 r. wystąpiły w budżetach również 187 JST w kwocie 2 556,7 mln zł, co stanowiło 48,6% przychodów;
- przychody pochodzące z nadwyżki budżetu z lat ubiegłych — łącznie w kwocie 926,4 mln zł, co stanowiło 16,5% przychodów, które wystąpiły w przychodach budżetu 53 JST, dla porównania — w 2022 r. wystąpiły w budżetach 42 JST w kwocie 491,1 mln zł;
- przychody z niewykorzystanych środków pieniężnych, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 8 u.f.p. — łącznie w wysokości 726,7 mln zł, co stanowiło 12,9% przychodów, które wystąpiły w budżetach 191 JST (163 gmin, 23 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz województwa), dla porównania — w 2022 r. wystąpiły w budżetach 192 JST w kwocie 1 048,7 mln zł.

Łączna kwota zaciągniętych przez dolnośląskie JST w 2023 r. kredytów i pożyczek oraz wyemitowanych obligacji (2 322,9 mln zł) stanowiła 8,3% ich dochodów i 7,8% ich wydatków zrealizowanych w tym roku budżetowym. Dla porównania — zaciągnięte w 2022 r. stanowiły 4,3% dochodów i 4,1% wydatków. Wyniki porównań wskazują na wzrost udziału środków pochodzących z zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji w finansowaniu samorządowych budżetów w 2023 r. oraz większą liczbę jednostek zaciągających zobowiązania (o 34 więcej). Rok budżetowy zakończono deficytem — łącznie w wysokości 1 926,0 mln zł (dla porównania — rok budżetowy 2022 zamknięto deficytem 763,6 mln zł).

Rozchody budżetów JST województwa dolnośląskiego w 2023 r. wyniosły łącznie 1 054,2 mln zł i były o 346,8 mln zł (24,8%) niższe od zrealizowanych w roku poprzednim, a na wielkość wpłynęły:

- spłaty kredytów i pożyczek oraz wykup obligacji — łącznie w kwocie 891,8 mln zł (84,6% rozchodów) — realizowane przez 184 JST (w 2022 r. wyniosły 1 163,0 mln zł i dotyczyły 185 JST),
- udzielone pożyczki — łącznie w kwocie 93,9 mln zł (8,9% rozchodów) — realizowane przez 45 JST (w 2022 r. wystąpiły w budżetach 45 JST i wynosiły 62,6 mln zł,
- inne cele — łącznie w kwocie 68,6 mln zł (6,5% rozchodów) — wystąpiły w rozchodach budżetu 8 JST (w 2022 r. wyniosły 175,5 mln zł i wystąpiły w budżetach 11 JST).

Wyniki porównań do roku poprzedniego wskazują, że zrealizowane w 2023 r. w budżetach JST województwa dolnośląskiego rozchody były niższe łącznie o 346,9 mln zł, w tym rozchody z tytułu spłat kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji niższe o 271,2 mln zł (23,3%) od zrealizowanych w 2022 r.

Bilans zaciągniętych i spłaconych przez dolnośląskie JST w 2023 r. kwot zobowiązań z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji zamknął się wartością dodatnią w wysokości 1 431,1 mln zł, natomiast w 2022 r. zamknął się wartością ujemną w wysokości 18,1 mln zł.

Wyższe kwoty przychodów zwrotnych niż kwoty rozchodów z tytułu dokonanych spłat w roku budżetowym przełożyły się na wzrost łącznej kwoty długu dolnośląskich JST w 2023 r. Szczegółowe ustalenia w tym zakresie wskazują, że dla jednostek wszystkich szczebli (z wyjątkiem województwa samorządowego) różnica między przychodami i rozchodami z tytułów dłużnych stanowi wartość dodatnią, co wskazuje na przyrost wartości zobowiązań finansowych w 2023 r., z tego zobowiązań gmin o kwotę 727,4 mln zł, zobowiązań miast na prawach powiatu o kwotę 806,1 mln zł i zobowiązań powiatów o kwotę

33,6 mln zł. Obniżenie zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emisji obligacji (o 136,0 mln zł) odnotowano w budżecie Województwa Dolnośląskiego.

11. Dług publiczny

Łączna kwota długu dolnośląskich JST na koniec 2023 r. wyniosła 10 431,7 mln zł i była o 1 303,1 mln zł (o 14,3%) wyższa od kwoty długu na koniec 2022 roku. Dla porównania — w skali kraju zadłużenie JST wzrosło o 13,1%.

Dług publiczny dolnośląskich JST na koniec 2023 r. stanowią:

- zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i wyemitowanych obligacji (papierów wartościowych o ograniczonej zbywalności) oraz inne zobowiązania zaliczane do tych kategorii — łącznie w wysokości 10 039,0 mln zł (w 2022 r. w wysokości 8 856,7 mln zł), z tego zobowiązania 4 miast na prawach powiatu — łącznie w wysokości 5 252,0 mln zł stanowiły 52,3% kwoty zobowiązań z tych tytułów, a zobowiązania 155 gmin — łącznie w wysokości 4 171,7 mln zł — 41,6% tej kwoty, kolejno zobowiązania 25 powiatów (519,0 mln zł) i województwa samorządowego (96,3 mln zł) stanowiły odpowiednio 5,2% i 1,0% łącznej kwoty zobowiązań z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji;
- zobowiązania wymagalne — łącznie na kwotę 19,8 mln zł (w 2022 r. na kwotę 14,4 mln zł), które wystąpiły w 46 gminach (17,1 mln zł), 2 miastach na prawach powiatu (2,1 mln zł), 4 powiatach (0,6 mln zł);
- zobowiązania z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych w wysokości 372,9 mln zł, uznanych za dopuszczone do obrotu zorganizowanego na rynku wtórnym (Wałbrzych i gmina Podgórzyn), w 2022 r. w wysokości 257,5 mln zł).

Analiza zmian sytuacji finansowej dolnośląskich JST w 2023 r. w stosunku do 2022 r. wskazuje, że przy odnotowanym wzroście dochodów (o 1 150,8 mln zł, tj. o 4,3%) i wydatków (o 2 313,2 mln zł, tj. o 8,4%) łączna kwota długu wzrosła o kwotę 1 303,1 mln zł (o 14,31%), w tym z tytułów zaliczanych do kategorii kredytów i pożyczek o kwotę 1 182,3 mln zł i zobowiązań wymagalnych o 5,4 mln zł. Dla porównania — w 2022 r. kwota długu wzrosła o 11,3 mln zł, przy spadku zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek o 128,4 mln zł i przy spadku zobowiązań wymagalnych o 1,3 mln zł).

Wyniki ustaleń szczegółowych wskazują, że realizacja samorządowych budżetów w 2023 r. skutkowałą:

- wzrostem zadłużenia w 115 dolnośląskich JST — łącznie na kwotę 1 613,6 mln zł (rok wcześniej w 70 JST, na kwotę 338,4 mln zł),
- spadkiem zadłużenia w 74 dolnośląskich JST — łącznie na kwotę 310,5 mln zł (rok wcześniej w 120 JST, na kwotę 327,1 mln zł),
- brakiem zmian poziomu zadłużenia w dwóch JST (w poprzednim roku również w dwóch JST).

Brak zadłużenia wykazało pięć JST: Duszniki-Zdrój, Zawidów, Osiecznica, Stare Bogaczowice i Międzyzlesie (w 2022 r. zerowy poziom długu wystąpił w czterech JST).

Tabela 19. Dług publiczny dolnośląskich JST i jego relacja do dochodów ogółem w latach 2022 i 2023

Wyszczególnienie	2022			2023			Dynamika (2022 = 100)	
	dochody	dług publiczny	3:2	dochody	dług publiczny	6:5	dochody	dług publiczny
	[tys. zł]		[%]	[tys. zł]		[%]		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
JST ogółem	26 835 005	9 165 615	34,2	27 985 815	10 431 719	37,3	104,3	113,8
Gminy, z tego:	13 660 763	3 558 635	26,1	13 739 329	4 233 776	30,8	100,6	119,0
– miejskie	3 941 968	1 068 873	27,1	4 085 573	1 255 316	30,7	103,6	117,4
– wiejskie	4 520 627	829 923	18,4	4 344 182	985 874	22,7	96,1	118,8
– miejsko-wiejskie	5 198 168	1 659 839	31,9	5 309 574	1 992 585	37,5	102,1	120,0
Powiaty	3 166 891	489 422	15,5	3 452 038	519 608	15,1	109,0	106,2
Miasta na prawach powiatu	8 333 246	4 886 534	58,6	8 660 862	5 582 079	64,5	103,9	114,2
Województwo samorządowe	1 674 106	231 024	13,8	2 133 585	96 257	4,5	127,4	41,7

Zmiany poziomu zadłużenia dolnośląskich JST w długim horyzoncie czasowym (przedstawione na rys. 13) pozwalają zauważyć, że od 2018 r. zadłużenie stale wzrasta, a tendencja wzrostu przyspiesza z 2,0% (w 2019 r.) do 14,3% (w 2023 r.). Zmiany poziomu zadłużenia i jego relacji do dochodów w latach 2022 i 2023 przedstawia tab. 19.

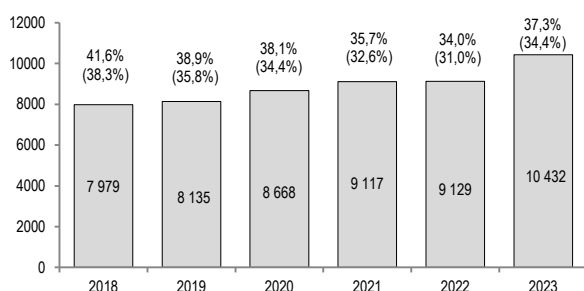
Wskaźnik zadłużenia dolnośląskich JST na koniec 2023 r. — obliczony relacją łącznej kwoty długu do wykonanych dochodów (bez uwzględnienia wyłączeń) — wyniósł 37,3% i w stosunku do roku poprzedniego wzrósł o 3,3 punktu proc. (w 2022 r. relacja wyniosła 34,0%). Dla porównania — wskaźnik zadłużenia JST w kraju w 2022 r. wyniósł 28,4% i w stosunku do 2022 r. wzrósł o 2,1 punktu proc.

W 2023 r. najwyższa relacja łącznej kwoty długu do dochodów dotyczyła budżetów miast na prawach powiatu, dla których wyniosła 64,5% (58,6% w 2022 r.), w tym najwyższy dla Wałbrzycha i Wrocławia (odpowiednio 91,3% i 67,1%). Wskaźnik zadłużenia powiatów obniżył się o 0,4 punktu proc. i wyniósł łącznie 15,1%, z czego najwyższy dotyczył Powiatu Wołowskiego (26,9%), a najniższy Powiatu Wrocławskiego (5,9%). Wskaźnik zadłużenia gmin wyniósł łącznie 30,8% i w stosunku do 2022 r. wzrósł o 4,7 punktu proc. Najwyższy wskaźnik zadłużenia dotyczył gmin: Podgórzyn (78,2%), Ścinawa (73,1%), a najniższy — gmin: Warta Bolesławiecka i Gromadka (0,1%).

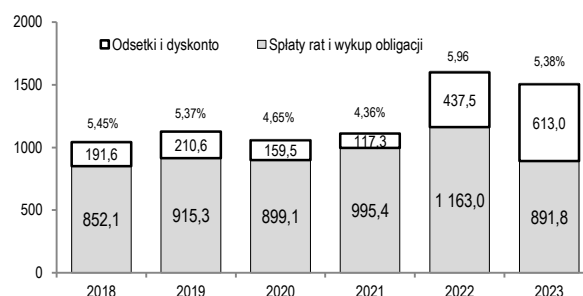
Zadłużenie dolnośląskich JST i jego relację do dochodów w latach 2018–2023 przedstawia rys. 13.

Łączna kwota dokonanych przez dolnośląskie JST w 2023 r. spłat kredytów i pożyczek oraz wykupu obligacji wraz z wydatkami na obsługę długu (odsetki, prowizje, dyskonto i wypłaty z tytułu udzielonych poręczeń) wyniosła 1 504,8 mln zł i była o 95,7 mln zł niższa od obliczonej dla 2022 r., w tym kwota spłat była niższa o 271,2 mln zł, a kwota wydatków na obsługę długu była wyższa o 175,5 mln zł.

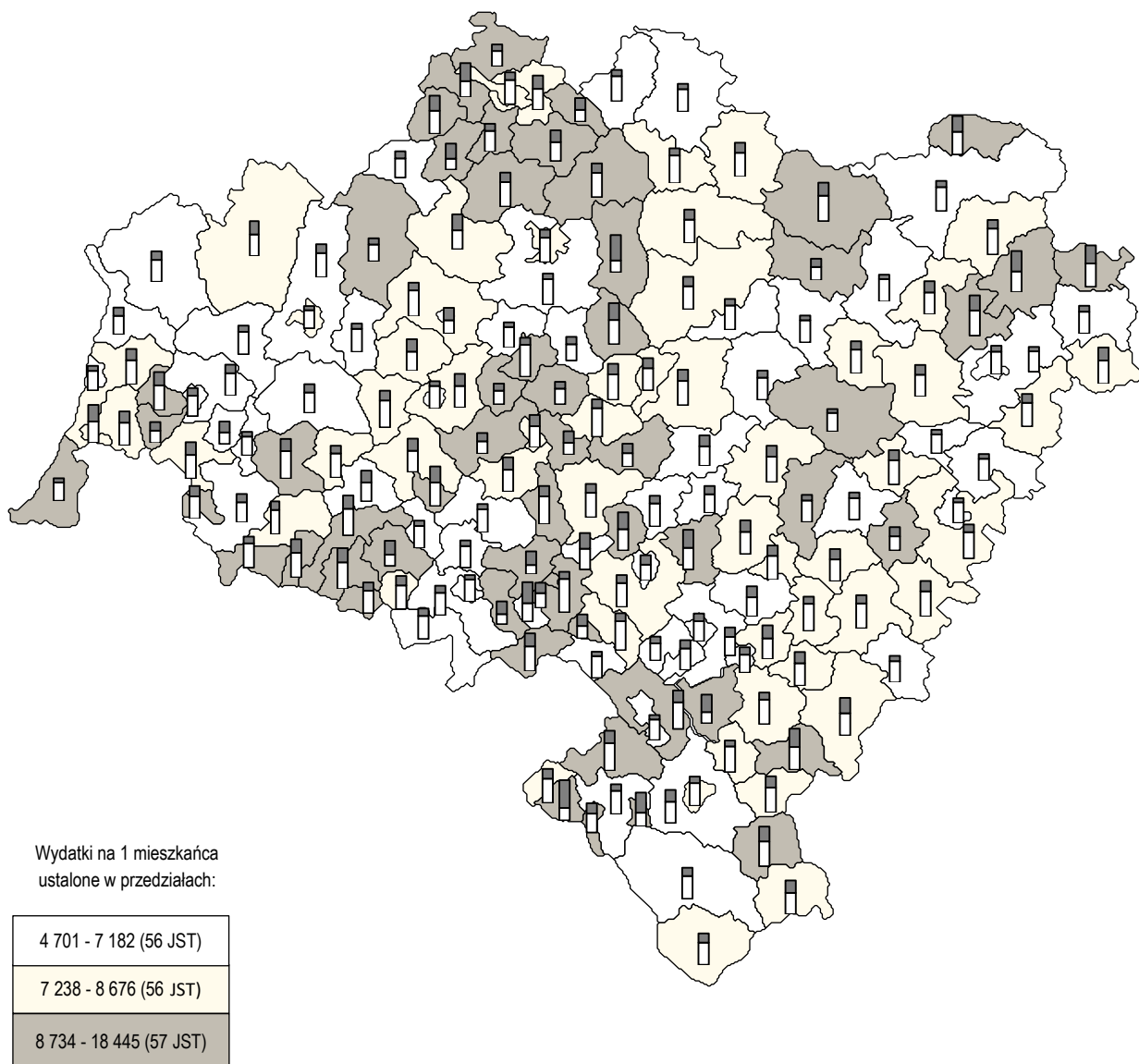
Zmiany poziomu łącznej kwoty spłat rat kapitałowych oraz wydatków na obsługę długu i ich relacje do wykonanych dochodów (z uwzględnieniem ustawowych wyłączeń) w latach 2018–2023 przedstawiono na rys. 14.

Rys. 13. Łączna kwota długu (w mln zł) i jej relacja do dochodów z wyłączeniami (% dochodów) dolnośląskich JST w latach 2018–2023

Rys. 14. Łączna kwota spłat rat kapitałowych wraz z należnymi odsetkami (w mln zł) oraz kształtowanie się wskaźnika spłaty w latach 2018–2023 (% dochodów) dolnośląskich JST

**Wydatki dolnośląskich gmin i miast na prawach powiatu
na 1 mieszkańca w 2023 r. (w zł)**

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego			
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe		
Zgorzelec	5 314	4 707	607	2 839	5 667	4 492	1 175	-353	2 456
Złotoryja	6 255	5 448	807	3 497	6 355	5 240	1 115	-100	1 803
Gminy wiejskie	7 535	6 197	1 338	3 883	8 219	5 708	2 512	-684	1 710
Bolesławiec	5 908	5 221	686	3 230	5 131	4 164	966	777	0
Borów	6 475	5 503	972	2 513	7 431	5 042	2 390	-956	846
Chojnów	8 141	5 337	2 805	5 117	7 755	6 022	1 733	386	1 534
Cieplowody	5 840	5 729	111	2 814	7 778	5 162	2 617	-1 939	105
Cieszków	7 905	5 541	2 364	2 255	8 840	5 258	3 582	-935	1 283
Czarny Bór	7 939	5 433	2 506	3 141	10 521	4 629	5 892	-2 583	1 671
Czernica	5 198	4 759	439	2 816	5 464	4 358	1 106	-266	668
Długoleka	6 242	5 943	299	3 702	7 315	5 041	2 274	-1 073	2 776
Dobromierz	7 872	6 543	1 330	3 601	8 751	6 380	2 372	-879	4 776
Dobroszyce	7 885	5 865	2 020	3 263	9 253	5 765	3 488	-1 368	2 246
Domaniów	9 037	6 768	2 269	3 379	10 787	6 558	4 229	-1 750	2 975
Dziadowa Kłoda	8 225	5 641	2 584	2 274	8 338	5 369	2 969	-113	997
Dzierżoniów	5 610	4 571	1 039	2 384	6 494	4 333	2 161	-884	1 160
Gaworzycy	7 268	5 549	1 720	2 363	8 770	5 321	3 449	-1 501	2 800
Głogów	6 935	4 887	2 048	3 264	7 893	4 859	3 034	-959	1 902
Grębobice	16 151	13 504	2 647	11 403	14 184	8 786	5 398	1 967	508
Gromadka	8 665	7 454	1 212	5 448	10 685	7 821	2 864	-2 019	10
Janowice Wielkie	5 980	5 324	655	2 562	6 346	5 135	1 211	-366	307
Jemielno	7 358	6 237	1 121	1 833	8 008	6 372	1 636	-650	632
Jerzmanowa	11 839	10 178	1 660	8 285	12 874	9 719	3 155	-1 036	4 369
Jeżów Sudecki	6 094	4 835	1 259	2 952	7 095	4 358	2 737	-1 002	0
Jordanów Śląski	7 962	5 557	2 405	3 336	7 886	5 503	2 383	77	244
Kamienna Góra	6 327	5 484	842	2 681	6 782	5 202	1 580	-456	724
Kłodzko	6 335	5 175	1 160	2 730	6 740	5 243	1 497	-405	2 546
Kobierzyce	13 469	13 360	109	11 058	12 547	9 923	2 624	922	1 400
Kondratowice	7 319	6 047	1 272	3 179	7 915	6 249	1 666	-596	629
Kostomłoty	6 739	5 417	1 321	2 815	7 039	4 494	2 545	-300	341
Kotla	9 443	7 269	2 174	3 446	10 057	7 136	2 921	-614	2 080
Krośnice	6 874	5 916	958	3 542	7 976	5 994	1 982	-1 102	4 004
Krotoszyce	9 468	6 600	2 868	4 075	9 527	6 250	3 277	-59	1 711
Kunice	5 849	5 547	301	3 625	6 183	5 512	671	-335	1 540
Legnickie Pole	9 441	7 541	1 901	6 129	10 336	7 276	3 060	-895	1 519
Lewin Kłodzki	17 490	7 347	10 143	3 901	18 445	5 707	12 739	-955	236
Lubań	6 498	5 669	829	2 857	7 144	5 214	1 929	-645	756
Lubin	6 525	5 808	717	4 580	7 136	5 850	1 287	-612	2 107
Łagiewniki	5 936	5 040	896	2 223	6 930	4 427	2 503	-994	382
Malczyce	7 274	5 048	2 226	2 404	7 400	5 092	2 308	-126	731
Marcinowice	8 418	5 553	2 866	2 601	9 143	4 991	4 152	-725	1 082
Marciszów	5 790	5 410	380	1 920	6 238	5 009	1 228	-448	1 826
Męcinka	7 050	5 929	1 121	3 742	9 533	5 778	3 755	-2 484	2 900
Mietków	6 004	5 628	376	3 302	6 491	5 709	782	-487	1 377
Miłkowice	7 263	4 978	2 284	4 324	5 878	4 786	1 092	1 385	1 268
Mściwojów	8 636	5 863	2 773	3 261	10 789	5 491	5 299	-2 153	1 297
Mysłakowice	8 504	5 183	3 321	3 138	11 417	5 141	6 276	-2 914	4 114
Niechlów	6 409	5 423	986	2 022	7 182	5 768	1 414	-774	812
Nowa Ruda	7 502	5 777	1 725	2 824	8 757	6 066	2 691	-1 255	1 747
Oleśnica	5 036	4 572	464	2 761	5 697	4 689	1 008	-661	2 177
Olawa	7 377	6 801	576	4 700	7 820	6 077	1 743	-442	507
Osiecznica	7 252	6 301	951	4 072	8 000	4 955	3 044	-748	0
Paszowice	7 691	5 326	2 364	2 690	7 897	5 040	2 857	-206	596
Pęcław	9 106	5 878	3 228	2 111	10 900	5 515	5 385	-1 794	1 702
Pielgrzymka	7 727	6 683	1 044	3 269	8 468	6 207	2 261	-741	2 440
Platerówka	7 421	6 516	904	3 495	9 665	5 729	3 937	-2 245	73
Podgórzyn	7 393	6 095	1 299	3 635	9 358	6 122	3 236	-1 965	5 782
Przeworno	5 463	5 286	176	2 488	6 140	4 912	1 228	-677	849
Radwanice	10 777	6 814	3 963	4 418	12 019	5 022	6 997	-1 242	0
Rudna	13 501	12 110	1 391	9 995	15 492	11 144	4 348	-1 991	0
Ruja	7 322	6 215	1 107	2 891	8 289	5 886	2 403	-968	543
Siekierczyn	8 788	6 053	2 734	3 043	8 798	5 719	3 079	-10	492
Stara Kamienica	8 285	6 148	2 137	3 579	7 748	5 737	2 011	537	2 650
Stare Bogaczowice	8 824	4 872	3 952	2 361	10 453	4 209	6 244	-1 629	0
Stoszowice	10 983	6 182	4 802	3 287	13 196	5 192	8 003	-2 212	5 041
Sulików	6 716	5 276	1 441	3 787	7 855	5 239	2 616	-1 139	966
Świdnica	6 623	5 478	1 145	3 211	7 363	5 538	1 825	-740	3 720
Udanin	9 095	6 503	2 592	3 559	10 601	6 350	4 251	-1 506	3 922
Walim	6 712	6 428	283	3 054	8 470	6 704	1 766	-1 758	3 494
Warta Bolesławecka	6 565	5 732	833	2 944	6 530	5 331	1 199	35	6

Jednostki samorządu terytorialnego	DOCHODY				WYDATKI			WYNIK BUDŻETU	DŁUG PUBLICZNY
	ogółem	z tego		w tym dochody własne	ogółem	z tego			
		bieżące	majątkowe			bieżące	majątkowe		
Wądroże Wielkie	8 046	6 749	1 297	3 648	8 635	6 593	2 042	-589	2 949
Wińsko	7 212	5 468	1 744	2 361	7 712	5 372	2 340	-501	2 604
Wisznia Mała	6 394	5 305	1 089	3 618	7 412	5 548	1 864	-1 018	3 170
Zagrodno	6 940	5 059	1 881	2 830	7 308	4 453	2 856	-368	179
Zawonia	6 410	5 754	656	3 448	7 647	5 035	2 612	-1 237	176
Zgorzelec	6 991	5 843	1 149	4 491	7 278	6 235	1 043	-287	2 684
Złotoryja	7 836	5 277	2 559	2 643	7 781	4 949	2 832	54	1 131
Żorawina	5 787	5 378	409	3 443	6 286	5 000	1 286	-499	369
Żukowice	14 712	8 402	6 310	6 123	15 687	7 411	8 276	-974	858
Gminy miejsko-wiejskie	7 098	5 821	1 277	3 640	7 892	5 592	2 300	-795	2 664
Bardo	6 478	5 618	859	2 934	7 257	5 893	1 364	-779	3 825
Bierutów	6 360	5 010	1 350	2 195	7 516	5 432	2 084	-1 156	4 195
Bogatynia	9 991	9 174	817	7 390	10 303	8 427	1 877	-313	960
Bolków	5 944	5 850	94	2 978	6 544	5 290	1 254	-600	1 251
Brzeg Dolny	6 585	5 689	896	4 183	7 111	5 614	1 497	-526	2 000
Bystrzyca Kłodzka	6 241	5 451	790	2 611	7 157	5 215	1 942	-915	1 914
Chocianów	6 518	4 292	2 226	2 261	8 037	4 363	3 674	-1 520	2 300
Głuszyca	5 920	5 337	583	2 289	6 051	5 029	1 021	-131	2 288
Góra	6 375	5 211	1 164	2 607	6 380	5 171	1 208	-4	2 962
Grytów Śląski	4 979	4 676	303	2 281	5 464	4 397	1 066	-485	813
Jaworzyna Śląska	7 548	4 748	2 800	2 958	8 774	4 901	3 873	-1 226	3 726
Jelcz-Laskowice	6 128	5 661	467	3 854	6 140	5 050	1 090	-12	0
Kamieniec Ząbkowicki	8 768	5 357	3 410	3 520	9 434	5 243	4 191	-666	3 102
Kąty Wrocławskie	7 669	7 195	474	5 353	8 337	5 877	2 461	-668	2 935
Lądek-Zdrój	6 901	5 620	1 280	3 546	9 109	5 753	3 357	-2 208	2 595
Leśna	6 994	5 452	1 542	2 408	8 334	5 450	2 884	-1 340	1 689
Lubawka	4 971	4 583	388	2 395	4 701	4 530	171	271	782
Lubomierz	8 030	6 343	1 688	2 128	9 090	6 320	2 770	-1 060	2 041
Lwówek Śląski	5 781	5 047	734	2 757	6 596	4 727	1 869	-815	1 261
Mieroszów	7 471	5 766	1 705	3 558	8 734	5 739	2 995	-1 262	1 901
Międzybórz	8 543	5 213	3 330	2 283	9 513	5 353	4 160	-970	2 465
Międzylesie	6 681	5 218	1 464	2 177	7 238	5 114	2 124	-557	0
Mięknia	6 297	6 267	844	3 689	6 734	6 048	1 648	-437	2 170
Milicz	6 521	5 747	774	2 859	6 941	5 547	1 395	-420	2 015
Mirsk	6 205	5 290	915	2 298	6 566	4 630	1 936	-361	1 307
Niemcza	6 582	4 972	1 611	2 252	7 748	4 750	2 998	-1 166	1 955
Nowogrodziec	7 061	5 372	1 689	3 925	6 620	5 175	1 445	441	1 604
Oborniki Śląskie	5 568	4 839	729	3 141	6 207	5 079	1 128	-639	2 465
Olszyna	5 627	5 204	423	2 487	6 068	5 075	994	-441	468
Pieńsk	5 966	4 449	1 517	2 122	6 200	4 308	1 891	-233	1 368
Pieszycy	5 308	4 150	1 158	2 057	5 543	3 952	1 591	-235	885
Polkowice	12 948	11 872	1 076	9 914	15 698	11 265	4 433	-2 750	6 290
Prochowice	8 577	5 609	2 968	3 709	9 472	5 580	3 893	-895	3 274
Prusice	8 074	5 726	2 348	3 136	9 957	6 123	3 835	-1 883	5 094
Przemków	5 025	4 496	528	1 823	6 039	4 432	1 607	-1 014	3 455
Radków	7 593	6 197	1 396	3 961	9 209	6 328	2 881	-1 616	2 417
Siechnice	6 955	6 001	954	4 373	7 891	5 598	2 293	-936	3 754
Sobótka	6 250	5 384	866	3 405	7 766	5 100	2 666	-1 516	1 760
Stronie Śląskie	8 257	5 218	3 039	3 889	7 753	4 932	2 821	504	1 187
Strzegom	7 662	6 209	1 453	4 773	7 694	5 684	2 010	-32	1 637
Strzelin	7 181	5 857	1 323	3 712	7 596	5 693	1 903	-415	3 534
Syców	5 778	5 124	654	2 939	6 432	5 043	1 389	-654	1 914
Szczytna	5 762	4 914	848	2 593	6 867	5 377	1 490	-1 105	1 555
Ścinawa	13 561	6 193	7 368	3 570	17 176	5 479	11 697	-3 615	9 917
Środa Śląska	6 861	6 176	685	4 124	8 141	5 575	2 566	-1 280	3 182
Świerzawa	7 095	5 505	1 591	2 316	7 719	4 936	2 783	-624	1 133
Trzebnica	5 631	5 145	486	3 148	6 219	5 150	1 069	-588	4 072
Twardogóra	7 595	5 177	2 419	3 520	9 454	4 794	4 660	-1 858	1 864
Wąsosz	7 655	5 740	1 915	3 012	7 843	5 545	2 298	-188	1 219
Węglińiec	6 407	5 329	1 078	3 130	7 025	5 019	2 005	-618	1 369
Wiązów	8 158	6 583	1 576	3 678	8 152	5 806	2 346	6	447
Wleń	8 362	5 937	2 425	3 289	7 327	5 618	1 709	1 035	2 213
Wolów	6 899	5 220	1 680	2 836	7 482	5 299	2 183	-583	4 678
Ząbkowice Śląskie	6 079	5 110	969	3 199	7 287	5 633	1 653	-1 207	4 414
Ziębice	6 907	5 104	1 803	2 529	8 618	5 092	3 526	-1 711	3 080
Złoty Stok	7 892	5 607	2 285	2 744	8 278	5 756	2 522	-386	5 114
Żarów	6 792	5 420	1 373	3 625	7 091	5 327	1 763	-298	3 268
Zmigród	7 973	5 480	2 493	3 032	8 821	5 850	2 971	-849	4 125

** Według liczby ludności na dzień 30 czerwca 2023 r. (GUS).

Zestawienie 3

Wskaźniki i relacje w budżetach JST województwa dolnośląskiego w 2023 r. (w %)

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźnik udziału		Relacja do wykonanych dochodów						
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku operacyjnego	wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku	łącznej kwoty spłat bez uwzględnienia wyłączeń	łącznej kwoty długu		
							bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń***	
JST województwa ogółem*	55,1	23,8	-6,9	5,0	7,6	5,7	37,3	34,4	
Województwo samorządowe Powiaty	72,5	33,3	13,6	36,0	36,2	4,0	4,5	4,5	
	29,8	17,6	-3,4	1,4	1,8	4,2	15,1	14,9	
Bolesławiecki	22,2	12,4	0,3	3,3	3,3	2,4	9,0	9,0	
Dzierżoniowski	25,7	18,7	-1,2	5,5	5,5	0,8	0,0	0,0	
Głogowski	29,4	14,4	-4,8	0,1	0,1	2,6	13,0	13,0	
Górowski	23,3	14,9	-2,1	-0,8	-0,8	2,1	18,4	18,4	
Jaworski	23,4	37,5	-13,8	2,2	2,2	1,6	7,1	7,1	
Kamiennogórski	26,7	11,1	-8,5	-1,2	-1,2	0,7	16,2	16,2	
Karkonoski	40,3	14,7	-11,4	-3,9	-2,2	1,8	9,4	9,4	
Kłodzki	25,9	11,5	-2,4	1,9	2,2	1,9	7,2	7,2	
Legnicki	38,3	24,0	-8,4	-3,5	-3,5	2,2	18,2	18,2	
Lubański	20,3	11,1	-5,2	1,7	1,7	6,8	24,2	22,3	
Lubiński	24,2	15,2	-0,5	-0,7	-0,6	2,3	21,9	21,9	
Lwówecki	12,6	16,5	0,4	3,2	3,2	2,3	10,5	10,5	
Milicki	30,2	18,9	-7,6	2,1	2,3	3,2	27,8	27,8	
Oleśnicki	37,7	14,0	1,9	1,8	4,9	3,8	15,9	15,9	
Oławski	33,0	17,9	-1,2	2,0	3,2	2,3	22,3	22,3	
Polkowicki	35,2	33,5	-2,0	7,0	7,1	5,9	6,0	6,0	
Strzeliński	22,3	12,0	-7,3	-1,4	-1,4	2,7	17,4	17,4	
Średzki	25,7	38,0	-5,4	1,8	2,0	0,7	26,3	26,3	
Świdnicki	27,6	14,5	1,4	2,9	3,0	16,7	14,6	14,6	
Trzebnicki	34,9	22,1	-2,2	0,9	0,9	3,4	22,7	22,7	
Wałbrzyski	28,0	19,8	1,4	9,1	9,1	3,7	21,3	21,3	
Wolowski	20,1	18,6	-7,8	-1,8	-1,1	5,4	26,9	24,7	
wrocławski	62,4	17,8	-14,4	2,0	2,9	4,8	5,9	5,9	
Ząbkowicki	34,0	13,0	-0,6	2,2	2,4	15,8	25,5	24,6	
Zgorzelecki	31,1	9,7	3,9	1,3	1,6	1,2	6,4	6,4	
Złotoryjski	16,4	28,1	-6,6	-2,5	-2,5	2,5	25,5	25,5	
Miasta na prawach powiatu	64,3	17,1	-9,4	-0,1	5,0	8,7	64,5	57,7	
Jelenia Góra	43,0	16,0	-15,0	-3,9	-3,0	5,6	47,3	31,6	
Legnica	50,0	18,2	-1,3	2,6	10,7	3,7	29,4	29,4	
Wałbrzych	49,8	17,6	-13,0	-3,1	-1,8	22,0	91,3	73,5	
Wrocław	70,2	17,0	-9,4	0,4	5,9	7,8	67,1	61,9	
Gminy ogółem*	52,9	28,4	-9,4	4,2	6,2	4,5	30,8	29,3	
Gminy miejskie	56,4	25,1	-7,3	3,1	5,8	4,8	30,7	29,0	
Bielawa	41,6	27,2	-8,9	3,1	6,7	3,0	32,3	32,3	
Boguszów-Gorce	43,2	16,6	-10,1	-0,7	3,5	2,9	13,3	13,3	
Bolesławiec	60,5	26,9	-4,6	7,6	11,2	2,3	13,8	8,8	
Chojnów	51,4	11,0	-3,0	3,0	5,6	1,3	4,0	4,0	
Duszniki-Zdrój	46,8	35,9	-30,6	-0,5	0,9	27,5	0,0	0,0	
Dzierżoniów	57,0	27,0	-6,4	5,1	6,8	5,8	25,4	25,4	
Głogów	69,4	24,3	0,1	1,8	5,9	6,3	49,9	49,9	
Jawor	68,7	34,1	-19,2	7,4	10,0	3,9	44,1	30,9	
Jedlina-Zdrój	44,4	48,5	-24,7	-3,2	-1,7	5,3	43,6	31,3	
Kamienna Góra	54,5	17,1	5,8	-3,1	0,3	5,2	46,7	46,7	
Karpacz	77,0	26,8	-10,0	16,3	16,6	14,4	16,9	16,9	
Kłodzko	45,8	35,9	-24,2	0,4	2,3	4,5	32,5	32,5	
Kowary	41,5	28,5	-9,1	-4,4	-1,0	0,2	6,1	6,1	
Kudowa-Zdrój	51,7	28,4	0,1	3,8	9,5	5,6	24,1	19,9	
Lubań	49,8	26,5	-7,0	2,0	3,8	5,9	28,0	28,0	
Lubin	58,1	24,7	-10,7	5,5	6,2	4,1	41,9	41,9	
Nowa Ruda	54,6	17,6	-8,2	-4,5	-0,3	5,5	43,7	31,2	
Oleśnica	54,2	20,9	-7,7	0,1	4,4	2,2	10,2	10,2	
Oława	58,1	16,7	-11,2	1,8	2,8	6,3	33,2	33,2	
Piechowice	57,7	35,5	-12,7	6,0	10,9	0,0	14,1	14,1	
Piława Górna	37,7	28,1	-11,6	-0,4	0,6	2,6	14,6	14,6	
Polanica-Zdrój	50,0	59,3	-51,2	4,7	7,9	0,3	50,8	42,3	
Szczawno-Zdrój	54,4	40,9	-12,7	-4,8	7,5	3,4	39,6	39,6	
Szklarska Poręba	56,2	22,1	-6,3	0,1	2,5	5,9	10,6	10,6	
Świdnica	60,3	13,7	5,6	5,7	7,5	5,9	30,2	30,2	
Świebodzice	53,4	12,7	-0,3	2,0	5,8	3,5	3,8	3,8	
Świeradów-Zdrój	55,0	31,1	-17,4	2,3	4,6	9,9	46,0	40,9	
Wojcieszów	39,8	40,2	-12,5	10,1	10,7	2,8	21,8	5,0	
Zawidów	41,6	43,4	1,0	3,3	3,6	2,0	0,0	0,0	

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźnik udziału		Relacja do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku operacyjnego	wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku	łącznej kwoty spłat bez uwzględnienia wyłączeń	łącznej kwoty długu	
							bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń***
Zgorzelec	53,4	20,7	-6,6	4,0	6,3	3,2	46,2	43,3
Złotoryja	55,9	17,5	-1,6	3,3	5,4	5,8	28,8	28,8
Gminy wiejskie	51,5	30,6	-9,1	6,5	7,9	3,7	22,7	21,8
Bolesławiec	54,7	18,8	13,1	17,9	18,8	0,0	0,0	0,0
Borów	38,8	32,2	-14,8	7,1	7,3	1,9	13,1	12,9
Chojnów	62,9	22,3	4,7	-8,4	14,4	4,8	18,8	18,8
Ciepłowody	48,2	33,6	-33,2	9,7	10,7	1,1	1,8	1,8
Cieszków	28,5	40,5	-11,8	3,6	4,4	2,7	16,2	11,6
Czarny Bór	39,6	56,0	-32,5	10,1	10,8	4,5	21,1	7,9
Czernica	54,2	20,2	-5,1	7,7	8,6	5,6	12,9	12,9
Długoleka	59,3	31,1	-17,2	14,4	14,5	3,9	44,5	44,5
Dobromierz	45,7	27,1	-11,2	2,1	4,0	8,4	60,7	60,7
Dobroszyce	41,4	37,7	-17,4	1,3	1,5	2,6	28,5	28,5
Domaniów	37,4	39,2	-19,4	2,3	2,3	3,7	32,9	32,9
Dziadowa Kłoda	27,6	35,6	-1,4	3,3	3,3	10,2	12,1	12,1
Dzierżoniów	42,5	33,3	-15,8	4,3	5,1	2,6	20,7	20,7
Gaworzyce	32,5	39,3	-20,7	3,1	3,8	5,3	38,5	23,5
Głogów	47,1	38,4	-13,8	0,4	2,0	3,1	27,4	27,4
Grębocice	70,6	38,1	12,2	29,2	29,4	0,5	3,1	3,1
Gromadka	62,9	26,8	-23,3	-4,2	-0,3	0,8	0,1	0,1
Janowice Wielkie	42,9	19,1	-6,1	3,2	4,6	3,5	5,1	5,1
Jemielno	24,9	20,4	-8,8	-1,8	-1,8	3,5	8,6	8,6
Jerzmanowa	70,0	24,5	-8,7	3,9	3,9	5,6	36,9	36,9
Jeżów Sudecki	48,4	38,6	-16,4	7,8	8,3	2,8	0,0	0,0
Jordanów Śląski	41,9	30,2	1,0	0,7	6,0	1,3	3,1	3,1
Kamienna Góra	42,4	23,3	-7,2	4,5	5,8	5,3	11,4	8,5
Kłodzko	43,1	22,2	-6,4	-1,1	0,6	5,4	40,2	40,2
Kobierzyce	82,1	20,9	6,8	25,5	25,6	2,0	10,4	10,4
Kondratowice	43,4	21,0	-8,1	-2,8	-0,2	2,1	8,6	8,6
Kostomłoty	41,8	36,2	-4,5	13,7	14,3	2,0	5,1	5,1
Kotla	36,5	29,0	-6,5	1,4	2,0	2,6	22,0	22,0
Krośnice	51,5	24,8	-16,0	-1,1	0,0	12,4	58,2	57,3
Krotoszyce	43,0	34,4	-0,6	3,7	4,3	2,9	18,1	18,1
Kunice	62,0	10,9	-5,7	0,6	0,7	5,7	26,3	26,3
Legnickie Pole	64,9	29,6	-9,5	2,8	4,1	3,5	16,1	16,1
Lewin Kłodzki	22,3	69,1	-5,5	9,4	11,6	1,4	1,4	0,1
Lubań	44,0	27,0	-9,9	7,0	7,3	2,9	11,6	11,6
Lubin	70,2	18,0	-9,4	-0,6	-0,3	4,3	32,3	32,3
Łagiewniki	37,5	36,1	-16,8	10,3	10,4	2,2	6,4	6,4
Malczyce	33,0	31,2	-1,7	-0,6	0,1	0,7	10,1	10,1
Marcinowice	30,9	45,4	-8,6	6,7	7,4	3,2	12,9	12,9
Marciszów	33,2	19,7	-7,7	6,9	7,3	5,1	31,5	22,3
Męcinka	53,1	39,4	-35,2	2,1	3,7	4,2	41,1	41,1
Mietków	55,0	12,0	-8,1	-1,4	-0,3	4,0	22,9	22,9
Miłkowice	59,5	18,6	19,1	2,6	2,7	4,5	17,5	17,5
Mściwojów	37,8	49,1	-24,9	4,3	8,0	3,1	15,0	8,8
Mysłakowice	36,9	55,0	-34,3	0,5	0,8	1,9	48,4	42,2
Niechlów	31,5	19,7	-12,1	-5,4	0,6	2,1	12,7	12,7
Nowa Ruda	37,6	30,7	-16,7	-3,9	-2,0	3,4	23,3	23,3
Oleśnica	54,8	17,7	-13,1	-2,3	-0,2	3,5	43,2	43,2
Olawa	63,7	22,3	-6,0	9,8	10,2	6,6	6,9	6,9
Osiecznica	56,1	38,1	-10,3	18,6	18,8	0,0	0,0	0,0
Paszowice	35,0	36,2	-2,7	3,7	3,8	1,9	7,8	4,6
Pęcław	23,2	49,4	-19,7	4,0	5,1	3,1	18,7	17,8
Pielgrzymka	42,3	26,7	-9,6	6,2	6,2	3,5	31,6	28,1
Platerówka	47,1	40,7	-30,2	10,6	15,8	0,6	1,0	1,0
Podgórzyn	49,2	34,6	-26,6	-0,4	-0,2	5,3	78,2	78,2
Przeworno	45,5	20,0	-12,4	6,9	7,2	2,7	15,5	15,5
Radwanice	41,0	58,2	-11,5	16,6	17,6	4,6	0,0	0,0
Rudna	74,0	28,1	-14,7	7,2	7,2	0,0	0,0	0,0
Ruja	39,5	29,0	-13,2	4,5	7,6	3,3	7,4	7,4
Siekierczyn	34,6	35,0	-0,1	3,8	4,9	2,6	5,6	5,1
Stara Kamienica	43,2	26,0	6,5	5,0	5,8	5,4	32,0	27,3
Stare Bogaczowice	26,8	59,7	-18,5	7,5	7,6	0,0	0,0	0,0
Stoszowice	29,9	60,7	-20,1	9,0	9,1	8,5	45,9	34,9
Sulików	56,4	33,3	-17,0	0,5	3,7	3,2	14,4	14,4
Świdnica	48,5	24,8	-11,2	-0,9	-0,3	5,7	56,2	56,2
Udanin	39,1	40,1	-16,6	1,7	2,7	3,2	43,1	43,1
Walim	45,5	20,8	-26,2	-4,1	-4,0	8,6	52,1	52,1
Warta Bolesławecka	44,8	18,4	0,5	6,1	6,1	0,0	0,1	0,1

Jednostki samorządu terytorialnego	Wskaźnik udziału		Relacja do wykonanych dochodów					
	dochodów własnych w dochodach ogółem	wydatków majątkowych w wydatkach ogółem	wyniku budżetu	wyniku operacyjnego	wyniku operacyjnego powiększonego o dochody ze sprzedaży majątku	łącznej kwoty spłat bez uwzględnienia wyłączeń	łącznej kwoty długu	
							bez uwzględnienia wyłączeń	z uwzględnieniem wyłączeń***
Wądroże Wielkie	45,3	23,6	-7,3	1,9	3,4	4,5	36,7	36,7
Wińsko	32,7	30,3	-6,9	1,3	3,2	3,8	36,1	28,9
Wisznia Mała	56,6	25,2	-15,9	-3,8	-3,7	6,1	49,6	49,6
Zagrodno	40,8	39,1	-5,3	8,7	8,8	0,0	2,6	0,0
Zawonia	53,8	34,2	-19,3	11,2	18,3	2,5	2,7	2,7
Zgorzelec	64,2	14,3	-4,1	-5,6	-4,4	8,7	38,4	38,4
Złotoryja	33,7	36,4	0,7	4,2	4,6	2,4	14,4	14,4
Żorawina	59,5	20,5	-8,6	6,5	6,6	1,4	6,4	6,4
Żukowice	41,6	52,8	-6,6	6,7	6,7	1,9	5,8	4,6
Gminy miejsko-wiejskie	51,3	29,1	-11,2	3,2	5,2	5,0	37,5	35,7
Bardo	45,3	18,8	-12,0	-4,2	-3,5	12,5	59,1	45,8
Bierutów	34,5	27,7	-18,2	-6,6	-4,5	6,8	66,0	66,0
Bogatynia	74,0	18,2	-3,1	7,5	8,0	4,4	9,6	9,6
Bolków	50,1	19,2	-10,1	9,4	10,6	4,2	21,0	15,8
Brzeg Dolny	63,5	21,0	-8,0	1,1	1,6	3,7	30,4	30,4
Bystrzyca Kłodzka	41,8	27,1	-14,7	3,8	5,7	3,1	30,7	30,7
Chocianów	34,7	45,7	-23,3	-1,1	1,4	3,4	35,3	35,3
Głuszyca	38,7	16,9	-2,2	5,2	6,1	4,9	38,7	36,4
Góra	40,9	18,9	-0,1	0,6	3,4	10,0	46,5	46,5
Grytów Śląski	45,8	19,5	-9,7	5,6	6,3	7,4	16,3	16,3
Jaworzyna Śląska	39,2	44,1	-16,2	-2,0	-0,1	3,8	49,4	37,4
Jelcz-Laskowice	62,9	17,7	-0,2	10,0	12,0	2,0	0,0	0,0
Kamieniec Ząbkowicki	40,1	44,4	-7,6	1,3	3,4	3,2	35,4	35,4
Kąty Wrocławskie	69,8	29,5	-8,7	17,2	17,3	5,6	38,3	38,3
Łądek-Zdrój	51,4	36,8	-8,7	-1,9	6,7	6,9	37,6	37,6
Leśna	34,4	34,6	-32,0	0,0	1,5	1,5	24,1	24,1
Lubawka	48,2	3,6	-19,2	1,1	3,2	3,8	15,7	11,8
Lubomierz	26,5	30,5	5,4	0,3	1,2	3,6	25,4	25,4
Lwówek Śląski	47,7	28,3	-13,2	5,5	5,8	3,8	21,8	21,8
Mieroszów	47,6	34,3	-14,1	0,4	5,6	5,5	25,4	25,4
Międzybórz	26,7	43,7	-16,9	-1,6	-1,0	3,8	28,8	21,9
Międzylesie	32,6	29,3	-11,4	1,6	3,2	0,0	0,0	0,0
Miękinia	43,8	20,1	-8,3	3,1	4,4	4,2	30,9	30,9
Milicz	37,0	29,5	-6,4	10,6	11,9	4,6	21,1	10,8
Mirsk	34,2	38,7	-5,8	3,4	3,7	6,9	29,7	17,6
Niemcza	55,6	21,8	-17,7	2,8	10,8	3,1	22,7	22,7
Nowogrodziec	56,4	18,2	6,2	-4,3	-0,7	3,9	44,3	44,3
Oborniki Śląskie	44,2	16,4	-11,5	2,3	3,8	8,2	8,3	8,3
Olszyna	35,6	30,5	-7,8	2,4	5,0	3,6	22,9	14,9
Pieńsk	38,8	28,7	-3,9	3,7	6,9	3,5	16,7	16,7
Pieszycy	76,6	28,2	-21,2	4,7	5,1	5,1	48,6	48,6
Polkowice	43,2	41,1	-10,4	0,3	1,0	4,7	38,2	36,3
Prochowice	38,8	38,5	-23,3	-4,9	-1,1	2,5	63,1	63,1
Prusice	36,3	26,6	-20,2	1,3	1,5	8,6	68,8	68,8
Przemków	52,2	31,3	-21,3	-1,7	2,3	2,8	31,8	28,5
Radków	62,9	29,1	-13,5	5,8	6,6	5,8	54,0	54,0
Siechnice	54,5	34,3	-24,2	4,5	9,0	2,0	28,2	28,2
Sobótka	47,1	36,4	6,1	3,5	13,6	3,5	14,4	14,4
Stronie Śląskie	62,3	26,1	-0,4	6,8	8,0	5,3	21,4	21,4
Strzegom	51,7	25,1	-5,8	2,3	3,6	5,8	49,2	49,2
Strzelin	50,9	21,6	-11,3	1,4	4,0	6,0	33,1	33,1
Syców	45,0	21,7	-19,2	-8,0	-1,0	3,3	27,0	27,0
Szczytna	26,3	68,1	-26,7	5,3	5,9	15,6	73,1	36,8
Ścinawa	60,1	31,5	-18,7	8,8	9,6	5,0	46,4	46,4
Środa Śląska	32,6	36,1	-8,8	8,0	9,4	4,1	16,0	16,0
Świerzawa	55,9	17,2	-10,4	-0,1	1,6	6,4	72,3	72,3
Trzebnica	46,3	49,3	-24,5	5,0	6,1	4,5	24,5	24,5
Twardogóra	39,3	29,3	-2,5	2,5	2,9	2,7	15,9	15,9
Wąsosz	48,9	28,5	-9,6	4,8	5,3	3,8	21,4	19,1
Węglińiec	45,1	28,8	0,1	9,5	9,9	1,9	5,5	0,9
Wiązów	39,3	23,3	12,4	3,8	3,9	4,4	26,5	25,2
Wleń	41,1	29,2	-8,4	-1,2	0,6	7,3	67,8	67,8
Wolów	52,6	22,7	-19,9	-8,6	-4,4	5,3	72,6	72,6
Ząbkowice Śląskie	36,6	40,9	-24,8	0,2	2,1	3,4	44,6	44,6
Ziębice	34,8	30,5	-4,9	-1,9	1,6	14,9	64,8	63,9
Złoty Stok	53,4	24,9	-4,4	1,4	2,8	7,2	48,1	39,8
Żarów	38,0	33,7	-10,6	-4,6	2,7	4,5	51,7	51,7
Zmigród	59,5	18,6	19,1	2,6	2,7	4,5	17,5	17,5

*** Kredyty i pożyczki oraz wyemitowane papiery wartościowe na realizację programów, projektów lub zadań finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 u.f.p.

Analizę sporządzili:

Ewa Dudek (cz. 4 i 7)
Magdalena Głowacz (cz. 1 oraz tabele, rysunki, kartogram i zestawienia)
Patrycja Jojnowicz (cz. 6)
Wojciech Kańczuga (cz. 9)
Małgorzata Kowalska (cz. 5 i 6)
Ewa Królikowska (cz. 2)
Magdalena Orlikowska (cz. 10 i 11)
Katarzyna Rydzewska (cz. 3)
Mariola Zakrzewska (cz. 8)